

Stenografični zapisnik

tridesete seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dne 25. oktobra 1910.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Franc pl. Šuklje. — Vlada zastopnika: C. kr. deželni predsednik baron Teodor Schwarz in c. kr. okrajni glavar Karol graf Künigl. — Vsi člani razun: Ekszellenca Josip baron Schwegel in Josip Lenarčič. — Zapisnikarja: Dr. Karol baron Born in Franc Demšar.

Dnevni red:

1. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
2. Priloga 269. — Poročilo deželnega odbora o preložitvi okrajne ceste Dobrnič-Mirna Peč v delni progji Vrbovec-Kal z dotičnim načrtom zakona.
3. Priloga 270. — Poročilo deželnega odbora o nameravani zgradbi nove deželne hiše.
4. Priloga 271. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt zakona o izpremembi nekaterih določil zakona z dne 27. oktobra 1900, dež. zak. št. 27, glede zdravstvene službe v občinah.
5. Priloga 272. — Poročilo deželnega odbora o nadaljevanju, izpeljavi in dogotovitvi del pri razširjalnih gradnjah domobranske vojašnice v Ljubljani.
6. Priloga 273. — Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi v cestnem okraju Črnomelj ležeče občinske ceste Vinica-Preloka-Adlešiči v kategorijo okrajnih cest.
7. Priloga 274. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt zakona o pobiranju davka od izvrševanja lovske pravice.
8. Priloga 275. — Poročilo deželnega odbora z načrtom zakona o občinskih posredovalnih uradih.
9. Priloga 276. — Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi občinske ceste, ki se odcepi v Radomljah od okrajne ceste Homec-Dob in vodi proti Rovi do križišča na Kolovec, med okrajne ceste.
10. Priloga 277. — Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi občinske ceste od mejnega mosta „Na Grščaku“ do stika z Manško deželno cesto med deželne ceste.
11. Priloga 278. — Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi občinske ceste od vasi Dvje skozi Mojstrano do ondotne cementarne med okrajne ceste.

Stenographischer Bericht

der dreißigsten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 25. Oktober 1910.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Franz Edler von Šuklje. — Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Freiherr Theodor Schwarz und k. k. Bezirkshauptmann Karl Graf Künigl. — Sämtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Exzellenz Josef Freiherr von Schwegel und Josef Lenarčič. — Schriftführer: Dr. Karl Freiherr von Born und Franz Demšar.

Tagesordnung:

1. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.
2. Beilage 269. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Umlegung der Döbernit-Šönigsteiner Bezirksstraße in der Teilstrecke Vrbovec-Kal unter Anschluß des bezüglichlichen Gesetzesentwurfes.
3. Beilage 270. — Bericht des Landesauschusses über den projektierten Bau eines neuen Landhauses.
4. Beilage 271. — Bericht des Landesauschusses, mit welchem der Gesetzesentwurf betreffend die Änderung einiger Bestimmungen des Gesetzes vom 27. Oktober 1900, L. G. Bl. Nr. 27, über den Sanitätsdienst in den Gemeinden vorgelegt wird.
5. Beilage 272. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Fortsetzung, Durchführung und Fertigstellung der Arbeiten beim Erweiterungsbaue der Landwehrkaserne in Laibach.
6. Beilage 273. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Tschernembl gelegenen Gemeindestraße Weinitz-Preloka-Adlešič in die Kategorie der Bezirksstraßen.
7. Beilage 274. — Bericht des Landesauschusses, womit der Entwurf eines Gesetzes über die Einhebung einer Abgabe von der Ausübung des Jagdrechtes vorgelegt wird.
8. Beilage 275. — Bericht des Landesauschusses mit dem Gesetzesentwurf betreffend die Gemeindevermittlungsamter.
9. Beilage 276. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einreihung der von der Bezirksstraße Homec-Nich in Radomlje abzweigenden, gegen Mau bis zur Straßenkreuzung nach Gerlachstein führenden Gemeindestraße unter die Bezirksstraßen.
10. Beilage 277. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einreihung der Gemeindestraße von der Grenzbrücke „Na Grščaku“ bis zur Einmündung in die Manéer Landesstraße unter die Landesstraßen.
11. Beilage 278. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einreihung der Gemeindestraße von der Ortschaft Lengensfeld durch Mojstrana bis zur dortigen Zementfabrik unter die Bezirksstraßen.

12. Priloga 279. — Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi več občinskih cest med okrajne ceste.
13. Priloga 280. — Poročilo deželnega odbora o preložitvi okrajnih cest Dolac-Vidošiči, Metlika-Drašiči pri Kodelovcu in v dolni progji Dolac-Drašiči.
14. Priloga 281. — Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi občinske ceste „Korenova pot“ med okrajne ceste.
15. Priloga 282. — Poročilo deželnega odbora glede uvrstitve občinske ceste Litija-Kresnice-Zalog med okrajne ceste.
16. Priloga 283. — Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi občinske ceste Trebelno-Ornuška Vas-Poljane-Nemška Vas med okrajne ceste.
17. Priloga 284. — Poročilo deželnega odbora o uspehu študij glede podeželnih električnih central.
18. Priloga 285. — Poročilo deželnega odbora glede sistemiziranja mesta stalnega adjunkta v deželnem muzeju Rudolfinum.
19. Priloga 286. — Poročilo deželnega odbora o nekaterih personalnih zadevah pri deželnih dobroteljskih zavodih.
20. Priloga 287. — Poročilo deželnega odbora o zakonu glede deželnega melioracijskega zaklada.
21. Priloga 288. — Poročilo deželnega odbora o prošnji bivšega učitelja v Novem Mestu, patra Otokarja Aleša, za dovolitev pokojnine.
22. Priloga 289. — Poročilo deželnega odbora o različnih prošnjah upokojenih učiteljev in njih vdov in sirot za zvišanje pokojnin in za dovolitev podpov.
23. Nadaljevanje razprave o prilogi 268., poročilo upravnega odseka o načrtu cestnega zakona (k prilogi 96.).
24. Ustno poročilo finančnega odseka:
- o računskem sklepu Grmskega zaklada za leto 1909. (k prilogi 249.);
 - o računskem sklepu zaklada deželne prisilne delavnice za leto 1909. (k prilogi 240.);
 - o prošnjah vodstva dekliškega sirotišča baronice Lichtenthurnove za podaljšanje ustanov, priznanje starostnih doklad svetnim učiteljicam na zavodu in za stalno zvišanje letne dotacije (715/Pet., 716/Pet., 717/Pet.);
 - o prošnji Rozalije Perco, vdove po začasnem okrožnem zdravniku v Senožečah, za zvišanje milostne pokojnine (711/Pet.);
 - o podporah nekaterim okrajnocestnim odborom (k prilogi 62. l. 1908.);
 - o računskem sklepu bolničnega, blazničnega, porodničnega in najdenskega zaklada za leto 1909. (k prilogi 239.);
 - o prevzetju stroškov za cepljenje koz po državi (k prilogi 251.);
 - o računskem sklepu gledališkega zaklada za leto 1909. (k prilogi 242.);
 - o računskem sklepu melioracijskega zaklada za leto 1909. (k prilogi 250.).
25. Ustno poročilo šolskega odseka:
- o samostalnem predlogu gospoda poslanca I. Hladnika in tovarišev v zadevi meščanske šole v Krškem (k prilogi 203.);
 - glede razveljavljenja nekaterih določb zakona z dne 25. februarja 1870, dež. zak. št. 11, o šolskem nadzorstvu za posamezne slučaje (k prilogi 254.);
 - o preosnovi e. kr. rudniške ljudske šole v Idriji v splošno javno ljudsko šolo (k prilogi 169. l. 1906.);
 - glede dopusta in nadomestovanja ljudskošolskih učiteljev, ki se udeležijo učnega tečaja za meščanske šole (k prilogi 171. l. 1906.).
12. Beilage 279. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einreihung mehrerer Gemeindefstraßen unter die Bezirksstraßen.
13. Beilage 280. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Umlegung der Bezirksstraßen Dolac-Widošich, Wöttling-Drašich bei Kodelovec und in der Teilstrecke Dolac-Drašich.
14. Beilage 281. — Bericht des Landesauschusses über die Einreihung der Gemeindefstraße „Korenova pot“ unter die Bezirksstraßen.
15. Beilage 282. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einreihung der Gemeindefstraße Litai-Kresnitz-Zalog unter die Bezirksstraßen.
16. Beilage 283. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einreihung der Gemeindefstraße Trebelno-Ornuška Vas-Poljane-Nemška Vas unter die Bezirksstraßen.
17. Beilage 284. — Bericht des Landesauschusses über den Erfolg der Studien betreffend die elektrischen Überlandzentralen.
18. Beilage 285. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Systemisierung einer definitiven Adjunktenstelle für das Landesmuseum Rudolfinum.
19. Beilage 286. — Bericht des Landesauschusses betreffend einige Personalangelegenheiten bei den Landeswohlthätigkeitsanstalten.
20. Beilage 287. — Bericht des Landesauschusses über den Gesetzentwurf betreffend den Landesmeliorationsfond.
21. Beilage 288. — Bericht des Landesauschusses über das Gesuch des gewesenen Lehrers in Rudolfswert, Pater Ottokar Aleš, um Bewilligung einer Pension.
22. Beilage 289. — Bericht des Landesauschusses über verschiedene Petitionen pensionierter Lehrer und deren Witwen und Waisen um Erhöhung der Pensionen und um Bewilligung von Unterstützungen.
23. Fortsetzung der Debatte über die Beilage 268, Bericht des Verwaltungsauschusses über den Entwurf des Straßengesetzes (zur Beilage 96.).
24. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses:
- über den Rechnungsabluß des Staudnerfonds für das Jahr 1909 (zur Beilage 249.);
 - über den Rechnungsabluß des Landeszwangsarbeitshausfonds für das Jahr 1909 (zur Beilage 240.);
 - über die Petition der Vorstehung des Freiin v. Lichtenthurnschen Mädchenwaisenhauses um Verlängerung der Sitzpendien, Zuerkennung von Alterszulagen den weltlichen Lehrerinnen an der Anstalt und um ständige Erhöhung der Jahresdotation (715/Pet., 716/Pet., 717/Pet.);
 - über die Petition der Rosalie Perco, Witve nach dem prov. Distriktsarzte in Senojetich, um Erhöhung der Gnadenpension (711/Pet.);
 - über die Subventionen einigen Bezirksstraßenausshüssen (zur Beilage 62 de 1908.);
 - über den Rechnungsabluß des Krankenhaus-, Irrenhaus-, Gebärhäus- und Findelhäusfonds für das Jahr 1909 (zur Beilage 239.);
 - betreffend die Übernahme der Impfungskosten auf den Staat (zur Beilage 251.);
 - über den Rechnungsabluß des Theaterfonds für das Jahr 1909 (zur Beilage 242.);
 - über den Rechnungsabluß des Meliorationsfonds für das Jahr 1909 (zur Beilage 250.);
25. Mündlicher Bericht des Schulauschusses:
- über den selbständigen Antrag des Herrn Abgeordneten J. Hladnik und Genossen betreffend die Bürgerichule in Gurkfeld (zur Beilage 203.);
 - betreffend die fallweise Außerkraftsetzung einiger Bestimmungen des Gesetzes vom 25. Februar 1870, S. G. Bl. Nr. 11, betreffend die Schulaufsicht (zur Beilage 254.);
 - über die Umgestaltung der Bezirkvolkshule in Idria in eine allgemeine öffentliche Volkshule (zur Beilage 169 de 1906.);
 - betreffend die Beurlaubung und Substituierung der den Unterrichtskurs für Bürgerichulen besuchenden Volkshullehrer (zur Beilage 171 de 1906.).

Začetek seje ob 10. uri 30 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten vormittags.

Deželni glavar:

Konstatujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo.

Posel zapisnikarjev pri današnji seji prosim prevzeti gospoda poslanca Demšarja in barona Borna.

Točka:

1. Naznanila deželnozborskega predsedstva

1. Mitteilungen des Landtagspräsidiums

odpade.

Dalje pride na vrsto:

2. Priloga 269. — Poročilo deželnega odbora o preložitvi okrajne ceste Dobrnič–Mirna Peč v delni progi Vrbovec–Kal z dotičnim načrtom zakona.

2. Beilage 269. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Umlegung der Döbernik–Hönigsteiner Bezirksstraße in der Teilstrecke Vrbovec–Kal unter Anschluß des bezüglichen Gesetzentwurfes.

(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

3. Priloga 270. — Poročilo deželnega odbora o nameravani zgradbi nove deželne hiše.

3. Beilage 270. — Bericht des Landesauschusses über den projektierten Bau eines neuen Landhauses.

(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 271. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt zakona o izpremembi nekaterih določil zakona z dne 27. oktobra 1900, dež. zak. št. 27, glede zdravstvene službe v občinah.

4. Beilage 271. — Bericht des Landesauschusses, mit welchem der Gesetzentwurf betreffend die Änderung einiger Bestimmungen des Gesetzes vom 27. Oktober 1900, L. G. Bl. Nr. 27, über den Sanitätsdienst in den Gemeinden vorgelegt wird.

(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

5. Priloga 272. — Poročilo deželnega odbora o nadaljevanju, izpeljavi in dogotovitvi del pri razširjalnih gradnjah domobranske vojašnice v Ljubljani.

5. Beilage 272. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Fortsetzung, Durchführung und Fertigstellung der Arbeiten beim Erweiterungsbau der Landwehrkaserne in Laibach.

(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

6. Priloga 273. — Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi v cestnem okraju Črnomelj ležeče občinske ceste Vinica–Preloka–Adlešiči v kategorijo okrajnih cest.

6. Beilage 273. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Tschernembl gelegenen Gemeindefstraße Weinitz–Preloka–Adleschitz in die Kategorie der Bezirksstraßen.

(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

7. Priloga 274. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt zakona o pobiranju davka od izvrševanja lovske pravice.

7. Beilage 274. — Bericht des Landesauschusses, womit der Entwurf eines Gesetzes über die Einhebung einer Abgabe von der Ausübung des Jagdrechtcs vorgelegt wird.

(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

8. Priloga 275. — Poročilo deželnega odbora z načrtom zakona o občinskih posredovalnih uradih.

8. Beilage 275. — Bericht des Landesauschusses mit dem Gesetzentwurfe betreffend die Gemeindevermittlungssämter.

(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

9. Priloga 276. — Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi občinske ceste, ki se odcepi v Radomljah od okrajne ceste Homec–Dob in vodi proti Rovi do križišča na Kolovec, med okrajne ceste.

9. Beilage 276. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einreihung der von der Bezirksstraße Homec–Nisch in Radomle abzweigenden, gegen Ravi bis zur Straßenkreuzung nach Gerlachstein führenden Gemeindefstraße unter die Bezirksstraßen.

(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

10. Priloga 277. — Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi občinske ceste od mejnega mosta „Na Grščaku“ do stika z Manško deželno cesto med deželne ceste.
(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)
10. Beilage 277. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einreihung der Gemeindefraße von der Grenzbrücke „Na Grščaku“ bis zur Einmündung in die Mancher Landesstraße unter die Landesstraßen.
(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)
11. Priloga 278. — Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi občinske ceste od vasi Dovje skozi Mojstrano do ondotne cementarne med okrajne ceste.
11. Beilage 278. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einreihung der Gemeindefraße von der Ortschaft Lengenfeld durch Mojstrana bis zur dortigen Zementfabrik unter die Bezirksstraßen.
(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)
12. Priloga 279. — Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi več občinskih cest med okrajne ceste.
12. Beilage 279. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einreihung mehrerer Gemeindefraßen unter die Bezirksstraßen.
(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)
13. Priloga 280. — Poročilo deželnega odbora o preložitvi okrajnih cest Dolac–Vidošici, Metlika–Drašiči pri Kodelovcu in v delni progji Dolac–Drašiči.
13. Beilage 280. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Umlegung der Bezirksstraßen Dolac–Vidošitz, Möttling–Drašitz bei Kodelovec und in der Teilstrecke Dolac–Drašitz.
(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)
14. Priloga 281. — Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi občinske ceste „Korenova pot“ med okrajne ceste.
14. Beilage 281. — Bericht des Landesauschusses über die Einreihung der Gemeindefraße „Korenova pot“ unter die Bezirksstraßen.
(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)
15. Priloga 282. — Poročilo deželnega odbora glede uvrstitve občinske ceste Litija–Kresnice–Zalog med okrajne ceste.
15. Beilage 282. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einreihung der Gemeindefraße Litta–Kresnitz–Zalog unter die Bezirksstraßen.
(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)
16. Priloga 283. — Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi občinske ceste Trebelno–Ornuška Vas–Poljane–Nemška Vas med okrajne ceste.
16. Beilage 283. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Einreihung der Gemeindefraße Trebelno–Ornuška Vas–Poljane–Nemška Vas unter die Bezirksstraßen.
(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)
17. Priloga 284. — Poročilo deželnega odbora o uspehu študij glede podeželnih električnih central.
17. Beilage 284. — Bericht des Landesauschusses über den Erfolg der Studien betreffend die elektrischen Ueberlandszentralen.
(Se izroči odseku za deželna podjetja. — Wird dem Ausschusse für Landesunternehmungen zugewiesen.)
18. Priloga 285. — Poročilo deželnega odbora glede sistemiziranja mesta stalnega adjunkta v deželnem muzeju Rudolfinum.
18. Beilage 285. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Systemisierung einer definitiven Adjunktenstelle für das Landesmuseum Rudolfinum.
(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)
19. Priloga 286. — Poročilo deželnega odbora o nekaterih personalnih zadevah pri deželnih dobrodelnih zavodih.
19. Beilage 286. — Bericht des Landesauschusses betreffend einige Personalangelegenheiten bei den Landeswohlthätigkeitsanstalten.
(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

20. Priloga 287. — Poročilo deželnega odbora o zakonu glede deželnega melioracijskega zaklada.

20. Beilage 287. — Bericht des Landesauschusses über den Gesetzentwurf betreffend den Landesmeliorationsfond.

(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

21. Priloga 288. — Poročilo deželnega odbora o prošnji bivšega učitelja v Novem Mestu, patra Otokarja Aleša, za dovolitev pokojnine.

21. Beilage 288. — Bericht des Landesauschusses über das Gesuch des gewesenen Lehrers in Rudolfswert, Vater Ottofar Meš, um Bewilligung einer Pension.

(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

22. Priloga 289. — Poročilo deželnega odbora o različnih prošnjah upokojenih učiteljev in njih vdov in sirot za zvišanje pokojnin in za dovolitev podpor.

22. Beilage 289. — Bericht des Landesauschusses über verschiedene Petitionen pensionierter Lehrer und deren Witwen und Waisen um Erhöhung der Pensionen und um Bewilligung von Unterstützungen.

(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Deželni glavar:

In sedaj pride na vrsto točka:

23. Nadaljevanje razprave o prilogi 268., poročilo upravnega odseka o načrtu cestnega zakona (k prilogi 96.).

23. Fortsetzung der Debatte über die Beilage 268, Bericht des Verwaltungsausschusses über den Entwurf des Straßengesetzes (zur Beilage 96).

K besedi se je oglasil gospod poslanec dr. Šusteršič, prosim ga, da poprime besedo!

Poslanec dr. Šusteršič:

Visoka zbornica! Častiti gospodje poslanci ustavovernega veleposestva so smatrali kot umestno, odkloniti vsako udeležbo pri razpravi in sklepanju o za deželo in zlasti za kmetski stan velevažnem načrtu novega cestnega zakona. (Klici na levi — Rufe links: „Čujte, čujte!“)

Samo po sebi se razume, da je gospodom veleposestnikom na prosto voljo dano, če se hočejo posluževati svojega obilno odmerjenega privilegija ali ne. (Pritrjevanje in ploskanje na levi. — Zustimmung und Händeklatschen links.)

Z vsó odločnostjo pa odklanja večina visoke zbornice izjavo, s katero je hotela častita stranka ustavovernega veleposestva utemeljiti svoj korak. (Klici na levi — Rufe links: „Tako je! Dobro, dobro!“)

Ta izjava se znači predvsem kot protest zoper to, da se Slovenska Ljudska Stranka poslužuje svoje večine v tej zbornici za uveljavljenje svojih demokratskih načel in pa kot ostrejši protest zoper sankcioniranje novega občinskega reda in občinskega volilnega reda za deželo Kranjsko. (Klici na levi — Rufe links: „Čujte, čujte!“)

V obeh točkah je izjava častitega ustavovernega veleposestva brez vzgleda v parlamentarni zgodovini (Klici na levi — Rufe links: „Tako je!“), ker je v kričočem protislovju z dandanes najprostejšemu možu (Poslanec — Abgeordneter dr. Krek: „Vsakemu pastirju!“) znanimi najprimitivnejšimi aksijomi parlamentarnega in ustavnega življenja. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.)

Slovenska Ljudska Stranka se poslužuje svojih večinskih pravic strogo v okviru deželne in državne ustave (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.), vestno spoštujejo kompetenčne meje, določene po državnih in deželnih temeljnih zakonih. (Živahno odobravanje in pritrjevanje na levi. — Lebhafter Beifall und Zustimmung links.) In poslužujemo se poslanci Slovenske Ljudske Stranke teh pravic baš v meri, narekovani nam po svetih dolžnostih, katere smo prevzeli napram ogromni večini ljudstva v deželi, ko nam je s polnim zupanjem poverilo večino v tej visoki zbornici! (Dolgotrajno burno odobravanje in ploskanje na levi. — Anhaltender stürmischer Beifall und Händeklatschen links.)

C. kr. vlada pa izvršuje le svojo konstitucionalno dolžnost (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.), če spoštuje v temeljnih zakonih zajamčeno deželno avtonomijo (Burno odobravanje in ploskanje na levi. — Stürmischer Beifall und Händeklatschen links.), in predloži v Najvišje potrjenje zakon, ki je bil praviloma sklenjen v najstrožjem okviru deželnozborske kompetence. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.)

Te resnice je prezrla v svoji izjavi stranka, ki se v eni sapi nazivlje „državo ohranjujoča“ (Smeh na levi. — Gelächter links. — Poslanec — Abgeordneter dr. Krek: „Katera pa je tista država, ki jo vzdržujejo?“ — Poslanec — Abgeordneter Jarc: „Turška!“), a hoče, da se njej na ljubo zaničujejo ustavni temelji našega javnega življenja in da se njenim posebnim interesom ukloni celo najvišji zakonodajni faktor v državi (Klici na levi — Rufe links: „Čujte, čujte!“), stranka, ki se imenuje ustavoverna, a s povzdignjenim glasom kliče po ustavolomstvu! (Burno

odobranje, pritrjevanje in ploskanje na levi. — Stürmischer Beifall, Zustimmung und Händeklatschen links.)

Kar se pa uprav tiče novega občinskega reda in občinskega volilnega reda za deželo Kranjsko, je ljudstvo za Najvišjo potrditev iz zvestega srca hvaležno Njegovemu Veličanstvu, presvetlemu cesarju, čigar jasno ime ostane za vse čase zvezano z reformo, ki ustvarja času primerno podlago svobodne ljudske samouprave v naši deželi! (Dolgotrajno burno odobranje in ploskanje na levi. — Anhaltender stürmischer Beifall und Händeklatschen links.)

Visoka zbornica! Ne zmeneč se za brezpredmetne ugovore in prazne demonstracije bode večina nadaljevala svoje ljudsko in patrijotično delo (Burno pritrjevanje na levi. — Stürmische Zustimmung links.) po svoji najboljši vesti in vednosti, jasno zavedajoča se svojih dolžnosti, pa tudi, da je od zvestega izvrševanja teh dolžnosti ne odvrne **noben posredovalec!** (Burno odobranje in ploskanje na levi. — Stürmischer Beifall und Händeklatschen links. — Poslanec — Abgeordneter Jarc: „Neue Freie Presse!“)

Kakor doslej, bode Slovenska Ljudska Stranka tudi v bodoče zvesto čuvala, da vsaka stranka lahko svobodno in v najobilnejši meri zastopa in skuša ustavnim potom uveljaviti v visoki zbornici svoja načela, svoje nazore in interese svojih volilcev. (Živahno odobranje na levi. — Lebhafter Beifall links.)

Ne moremo pa braniti nikomur, da se odtegne pozitivnemu zakonodajnemu delu v visoki zbornici in tako dokumentira, da noče biti vpoštevan pri skupnem delu za blagor in napredek dežele; zlasti nas ne zadene nobena krivda, ako stranka, ki opira svoje politično posestno stanje na predpravice (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links), s svojim ravnanjem sama poostri nerazmerje med svojimi političnimi pravicami (Klici na levi — Rufe links: „Štirideset volilcev!“) in splošnimi političnimi pravicami ljudstva (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.) ter paladij svojih privilegijev sama poniža, ko se odpove iz ničevih razlogov poglavitni rabi predpravice: sodelovanju pri deželni zakonodaji.

Mi gremo mirno k nadaljevanju našega dnevnega dela v blagor ljudstva in domovine. (Dolgotrajno burno odobranje, pritrjevanje in ploskanje na levi. — Anhaltender stürmischer Beifall, Zustimmung und Händeklatschen links.)

Visoka zbornica! K izjavi, katero je podalo častito ustavoverno veleposestvo v zadnji seji, je takoj drugi dan „Neue Freie Presse“ v večernem listu prinesla komentar, ki odkriva ves tajni bojni načrt gospodov veleposestnikov, kajti vsaj ne moremo dvomiti, da je ta članek inspiriran od te strani.

Ako gospodje niste vsi brali dotičnega, sicer zelo kratkega članka, ki ima pa v malih besedah veliko vsebino, si bom usojal z dovoljenjem gospoda deželnega glavarja ta članek prečitati.

Glasi se (bere — liest):

„Der Exodus des Großgrundbesitzes im Krainer Landtag.

Wien, 22. Oktober 1910.

Wie ein Telegramm aus Laibach im Morgenblatte meldet, haben die elf Mitglieder des verfassungstreuen Großgrundbesitzes (Smeh in klici na levi — Gelächter und Rufe links: „Dr. Eger — Mitglied des Großgrundbesitzes!“) mit einer gegen die Sanktion der Gemeindevahlreform gerichteten Erklärung gestern den Landtagssaal verlassen, um zum Zeichen ihres Protestes an der Beratung der neuen Straßengesetze nicht teilzunehmen. Wie wir erfahren, dürfte dieser erste Schritt des Großgrundbesitzes die Einleitung zu einer weiteren Aktion zur Schließung des Landtages sein. (Poslanec — Abgeordneter Jarc: „To so dr. Egrove sanje!“) Die Gemeindevahlreform wurde im Oktober vorigen Jahres unter dem Widerspruche der Minorität des Landtages, die aus den fortschrittlichen Slowenen und dem verfassungstreuen Großgrundbesitze besteht, unter den Stürmen der Obstruktion (Smeh na levi. — Gelächter links.) in Dauersitzungen mit zwei Stimmen Majorität beschlossen, über welche die klerikalen Slowenen verfügen. Trotzdem dieser Gesetzentwurf im Widerspruche mit dem Reichsgesetze dem Landtage das Recht einräumt, Gemeinden auch ohne ihre Zustimmung zusammenzulegen, beziehungsweise zu teilen, trotzdem die Zusammensetzung der Wahlkörper ohne Rücksichtnahme auf die Steuerleistung erfolgen soll und die Virilisten verschwanden, hat die Regierung am 17. Oktober 1910 diese Wahlordnungsreform sanktioniert, wie in Laibach behauptet wird, um der Partei Šusteršič sich gefällig zu erweisen. (Poslanec — Abgeordneter dr. Zajec: „Saperlot!“) Allem Anscheine nach will sich die Minorität des Landtages gegen diese Sanktion des Gemeindevahlgesetzes ganz energisch zur Wehre setzen. Die obstruktionistische Erklärung des Großgrundbesitzes, der nur über elf Stimmen verfügt, wäre eine wertlose Demonstration, wenn nicht auch von fortschrittlicher slowenischer Seite ein gleicher Schritt beabsichtigt würde. . . .“ — tukaj govori list v imenu častite Narodno-napredne stranke — „... Nach eingeholten Informationen werden die fortschrittlichen Slowenen sich demnächst dem Exodus der Großgrundbesitzer anschließen. Beide Gruppen rechnen darauf, daß die Regierung dann den Rumpflandtag nicht länger tagen, sondern schließen und in einiger Zeit auflösen werde. Der nach der neuen Wahlordnung. . .“ — sedaj pa pride najlepše — „... neu gewählte Landtag wäre vielleicht in der Lage, die Gemeindevahlordnung in entsprechender Weise zu reformieren.“ (Živahna veselost na levi. — Lebhaftige Heiterkeit links.)

Torej, častita gospoda, planček je razkrit v kompetentnem glasilu ustavovernega veleposestva, v „Neue Freie Presse“, ampak dovolite, gospodje, da tudi na ta članek in planček odgovorim s par besedami. (Veselost na levi. — Heiterkeit links.)

Ta članek računa predvsem z Narodno-napredno stranko, — v to se ne bom vtikal, Narodno-napred-

na stranka je avtonomna in bo sama naredila, kar misli, da je prav zanj, — računa pa tudi s c. kr. vlado. (Klici na levi — Rufe links: „Z volilec pa prav nič!“) — Ti pridejo šele nazadnje. — Torej, gospoda, kar se tiče apela na c. kr. vlado, ki gre na razpust zbornice, je logika naravnost čudovita. Vlada Njega Veličanstva cesarja naj predlaga razpustitev našega deželnega zbora zaraditega, ker je sklenil zakon, katerega je ista vlada smatrala za pripravnega, da ga predloži v Najvišje potrjenje (Burno odobranje na levi. — Stürmischer Beifall links.), in Njega Veličanstvo, presvetli cesar, naj razpusti naš deželni zbor zaraditega, ker je sklenil zakon, ki je Njega Veličanstvu, presvetlemu cesarju, prav (Ponovljeno burno odobranje in ploskanje na levi. — Erneuter stürmischer Beifall und Händeklatschen links.), ki pa ni prav gospodu poslancu grofu Barbotu in njegovi družbi. (Smeh na levi. — Gelächter links.) Torej, gospodje, prepuščam razsodnemu občinstvu, da razmišlja nadalje o tej krasni, naravnost divni logiki.

Dotični člankar pa tudi računa z ljudstvom, z našim ljudstvom. Če se nove volitve izvrše v znamenju amendiranja občinskega reda in občinskega volilnega reda, potem ima upanje, da veleposestniki v ozkem stiku s častito Narodno-napredno stranko pridobijo ljudstvo zase in dobijo tako večino pri novih volitvah. (Bučen smeh na levi. — Schallendes Gelächter links.) Gospodje, jaz moram reči, ko bi ne bil ta „planček“ tako brezmejno frivolen, bi jaz dejal, da bi nič bolj ne želel, kakor volilno borbo v tem znamenju! (Živahno odobranje in veselost na levi. — Lebhafter Beifall und Heiterkeit links.) Potem bi gospodje kmalu izvedeli, kako sodi ogromna večina našega ljudstva o njih in kako sodi o novem občinskem zakonu. (Ponovljeno odobranje na levi. — Erneuter Beifall links.) Le mimogrede bi še omenjal, da ta članek obsega tudi eno jako debelo laž. Članek pravi namreč, da je bil občinski zakon sklenjen „unter den Stürmen der Obstruktion in Dauersitzungen“!! (Bučen smeh na levi. — Schallendes Gelächter links.) Konstatujem, da takrat sploh ni bilo nobene obstrukcije. Obstrukcija je bila zgolj pri lovskem zakonu in je tista obstrukcijska seja trajala do $\frac{1}{2}$ 2. ure ponoči, med tem ko se je občinski zakon v tej zbornici razpravljaval popolnoma mirno brez vsakih obstrukcijskih pojavov in sprejel z večino, pa zopet ne, kakor pravi članek, z večino dveh glasov. Res je, da nima naša stranka v tej zbornici velike večine, ima pa vendar dvakrat dva glasova, tedaj štiri glasove večine. Toda gospodom od veleposestva bi pa jaz predočil še nekaj drugih števil, ker končno se vendar ne gre samo za to, kdo ima večino na podlagi volilnega reda, ki je po svoji naravi mogel biti samo sad kompromisa, ker po deželnem redu ni bilo mogoče volilne reforme napraviti brez pozitivnega sodelovanja veleposestva, ki ima priliko z golo abstinenco preprečiti izpremembo tudi le ene same črke deželnega reda. Pravim, da je ta volilna reforma bila sad kompromisa, pravim pa tudi, da smo mi, naša stranka, gotovo tisti, ki hočemo in želimo, — in to je in bo naše neomajno načelo in stremljenje — da se tudi za deželni zbor uvede sploš-

na in enaka volilna pravica, in potem, gospodje, bomo videli, koliko glasov bo znašala naša večina (Burno odobranje in ploskanje na levi. — Stürmischer Beifall und Händeklatschen links.), in kam bode izginilo zlasti tistih enajst glav, ki jih v tej zbornici šteje baje ustavoverno veleposestvo. (Živahna veselost na levi. — Lebhafter Heiterkeit links.) Meni je jako žal, da gospodov ni tukaj (Veselost na levi. — Heiterkeit links.), morda poslušajo kje zunaj pri vratih, kar bi mi bilo zelo ljubo (Burna veselost na levi. — Stürmische Heiterkeit links.), toda vzlic temu mi dovolite, da predočim gospodu poslancu pl. Schollmayerju sledeče številke (Klici na levi — Rufe links: „Dobro, dobro!“):

Tukaj v tej zbornici zastopa njegova stranka s kočevskim poslancem vred volilne okraje, ki štejejo summa summarum 397 volilcev; Narodno-napredna stranka zastopa volilne okraje in kolegij trgovske in obrtniške zbornice s skupaj 10.657 volilci (Poslanec — Abgeordneter Supancič: „Ki pa plačujejo 70 % davka!“), tisto pa pojdite v davkarijo vprašat, pejte med fronkarje. Če danes v dvajsetem stoletju ne kapirate, kaj je podlaga volilni pravici v zakonodajne zastope, potem Vam ni pomagati. (Živahna veselost na levi. — Lebhafter Heiterkeit links.) Torej Narodno-napredna stranka zastopa skupaj 10.657 volilcev, in to znaša skupaj z volilci, zastopanimi po častitih poslancih iz veleposestva in poslancu kočevskega mesta vred, vsega skupaj po celi opoziciji zastopanih 11.054 volilcev. Slovenska Ljudska Stranka pa zastopa v tej zbornici volilne okraje z 90.713 volilci. Ako tedaj mi z glasovi Slovenske Ljudske Stranke sklenemo kak zakon, je ta zakon sklenjen z okroglo 90.000 glasovi zoper okroglo 11.000 glasov. (Klici na levi — Rufe links: „Čujte! Čujte!“)

Pa tudi, če vzamemo samo cenzus-volilce, je ta račun za gospoda poslancu pl. Schollmayerja in častite njegove tovariše jako neugoden. Če so sami cenzus-volilci vpoštrevani, pred katerimi ima tudi gospod poslanec pl. Schollmayer čisto naravno večji respekt, pridemo do sledečih števil: Nemška stranka s Kočevci vred ima 397 volilcev. Častita Narodno-napredna stranka zastopa okraje s 5828 cenzus-volilci, to znaša za opozicijo skupaj 6225 cenzus-glasov. A Slovenska Ljudska Stranka zastopa okraje z 39.364 cenzus-volilci. Tedaj, ako tudi samo cenzus-volilce vzamemo, zastopa Slovenska Ljudska Stranka še vedno ogromno večino. (Klici na levi — Rufe links: „Tako je!“) In, gospoda moja, vkljub temu, da je Slovenska Ljudska Stranka v prejšnjem deželnem zboru zastopala ogromno večino volilcev, ni bilo čuti, vsaj skozi dolgo vrsto let ne, na strani, kjer sedijo častiti gospodje veleposestniki, nobenega posebnega ozira na manjšino zbornice, akoravno je ta manjšina bila samo za tri glasove slabša, kakor kombinirana narodno-napredna in veleposestniška večina. (Klici na levi — Rufe links: „Čujte, čujte!“) In to je tako daleč šlo, da se manjšini niti ni hotelo priznati primerne zastopstva v odsekih. Kakor znano, je iz tega nečuvnega postopanja večine potem nastala obstrukcija, ki se

je končno končala z volilno reformo. (Poslanec — Abgeordneter Jarc: „Ja, Bauer, das ist etwas anderes!“)

Torej, gospodje moji, toliko sem hotel gospodu poslancu pl. Schollmayerju povedati še kot svojo osebno zabelo in sedaj prehajam k cestnemu zakonu. Tudi tukaj se moram čisto na kratko najprej pečati z gospodom govornikom ustavovernega veleposestva.

Častiti gospod poslanec pl. Schollmayer je zoper načrt cestnega zakona zaraditega, ker pravi, da se v tem načrtu kršijo načela interesnega zastopstva, z drugimi besedami: njegova stranka je zoper načrt cestnega zakona zaraditega, ker se odpravi z njim sedaj obstoječa volilna kurija veleposestva, in pa zlasti tudi, ker se odpravijo virilni glasovi. Opozarjam pred vsem na okolnost, da ne eksistira noben splošno veljaven zakon, po katerem bi bilo določeno, da mora zastopstvo v cestnih odborih biti ravno interesno zastopstvo. V tem oziru, kar se tiče interesnega zastopstva, imamo samo za občine tisti edini člen državnega okvirnega občinskega zakona, nimamo pa nobene podobne zakonite določbe glede cestnih odborov. To je zgolj gospodarska stvar in deželni zbor ima v tem pogledu popolno avtonomijo, to zastopstvo urediti tako, kakor najbolj odgovarja gospodarski strukturi dežele. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.) Gospoda moja, opozarjal bi pa častitega gospoda tovariša pl. Schollmayerja na eno okolnost, in to je, da po načrtu novega cestnega zakona zadobi deželni odbor veliko večjo, veliko dalje idočo ingerenco na cestno gospodarstvo v posameznih okrajih, kakor jo ima sedaj. Pravzaprav — in to je princip tega zakona — ima vse v rokah deželni odbor in cestni odbori so samo njegovi pomožni organi. Vse se centralizira v deželnem odboru, no, in v deželnem odboru ima vendar častito veleposestvo svojega zastopnika in se torej nikakor ne more pritoževati, da bi se ta načrt kjerkoli dotikal tistih pravic veleposestva, ki se za enkrat odpraviti ne dajo. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.)

In sedaj se poslavljam od častitega veleposestva in se podajam k častiti Narodno-napredni stranki, katera je po svojem gospodu načelniku zavzela stališče napram zakonskemu načrtu, ki je danes v razpravi. Gospod tovariš dr. Tavčar je jako dovtipen človek in je zaraditega v svoja izvajanja tudi to pot vpletel dovtip, rekoč: „Dr. Šusteršič je postal ženin, nevesta je baron Schwarz in doto bo plačevala Ljubljana.“ (Živahna veselost na levi. — Lebhaftes Heiterkeit links.) Gospodje, torej jaz sem ženin gospoda barona Schwarza! (Ponovljena veselost na levi. — Erneute Heiterkeit links.) Nedavno sem bil nekaj drugega, in to je tudi prišlo iz ust gospoda načelnika Narodno-napredne stranke; takrat je trdil, da sem jaz angelj varuh gospoda deželnega predsednika. (Veselost na levi. — Heiterkeit links.) Torej, enkrat ženin, enkrat angelj varuh. Sem pa še nekaj drugega. — 24 ur potem, ko je bil gospod načelnik Narodno-napredne stranke me proglasil slovesno v tej zbornici za angelja varuha gospoda barona Schwarza, sem bral v glasilu stranke, kateri načeljuje gospod tovariš dr. Tavčar, na uvodnem mestu en članek, kjer je bilo čisto na-

tačno dokazano, da sem jaz, oziroma „da je dr. Šusteršič psiček barona Schwarza“. (Bučna veselost na levi. — Schallende Heiterkeit links.) Torej, danes ženin, jutri angelj varuh in pojutrišnjem psiček gospoda barona Schwarza. (Ponovljena veselost na levi. — Erneute Heiterkeit links.) Jaz ne vem, v kaj me bo še spremenila bujna fantazija duhovitega romancierja dr. Tavčarja! (Bučna veselost na levi. — Schallende Heiterkeit links.)

Pa tudi sploh se meni zdi, da je pri gospodu tovarišu dr. Tavčarju, ko je presojal novi cestni zakon, romancier igral nekoliko preveliko ulogo. On je slikal vse „grau in grau“ — sivo na sivem — in nam je kazal grozne posledice, ki utegnejo nastati iz tega zakona za deželo, za cestne okraje, za cestne odbore, za občine in za naše glavno mesto Ljubljano. Seveda, gospodje, prerokovati je zmirom najlozja reč na svetu, ker pravzaprav ne more nihče priti, ki bi ti natančno dokazal: ti nimaš prav. V prihodnost nobeden ne vidi. Eno pa moram reči, da v kolikor se je gospod tovariš dr. Tavčar omejil na stvarno kritiko predloženega načrta, da v tem pogledu ni bil v stanu omajati našega prepričanja, da je ta načrt dober.

Gospoda moja, predočimo si vendar eno, in jaz mislim, da bodo temu pritrdili tudi vsi gospodje od Narodno-napredne stranke, če namreč pravim: s sedanjim cestnim gospodarstvom in s sedanjim cestnim zakonom ne gre naprej! Gospodje, da je reforma potrebna, to morate vsi priznati. Pri cestnem zakonu se ja vendar ne gre za nič drugega, kakor za c e s t e, za to, da dežela dobi dobre ceste in zadosti dobrih cest. (Medklici v središču. — Zwischenrufe im Zentrum. — Deželni glavar pozvoni. — Der Landeshauptmann gibt das Glockenzeichen.) Torej, gospodje, toliko smo gotovo vendar na jasnem, da sedanji zistem ne zadošča potrebam naše dežele. Tedaj je treba reforme in sedaj se gre za princip reformi. (Poslanec — Abgeordneter dr. Tavčar: „Pravična mora biti reforma!“) V tem oziru, kar se tiče principa, smo gotovo lahko raznih nazorov. Gre se za dva principa, gre se na eni strani za načelo centralizacije deželnih cest, ali pa za načelo individualizacije, gre se za to, da se odločimo za eden ali drugi zistem. Centralizacija deželnih cest pomenja solidariziranje vse dežele za deželne ceste. Individualizacija pomenja odvrnitev pravice, pa tudi odgovornosti in bremen na okraje in občine. Odločiti se imamo tedaj za eden ali drug princip. Mi smo se odločili za centralizacijo, in sicer za centralizacijo ob intenzivnem sodelovanju okrajev. Pač pa, kar je naravno, občinska pota, gospodarska pota, vaška pota, torej pota nižje kategorije in pota najnižje kategorije, ta pota seveda obravnavamo in urejamo popolnoma po načelu individualizacije. Gospodje, glavna stvar pri vsakem dobrem cestnem zakonu je pravo razmerje med centralizacijo in individualizacijo, to pa je odvisno od tega, kakšnemu prometu služi ena vrsta cest in kakšnemu prometu služi druga vrsta cest. Mi stojimo na stališču, da deželno cestno omrežje — in v to prištevamo po njegovi naravi tudi sedanje okrajnocestno

omrežje, ki veže, kakor je gospodom znano, razne okraje med seboj — da deželno cestno omrežje ne služi samo prometnim interesom enega dela dežele, temveč da to omrežje v svoji celoti služi prometnim interesom cele dežele. (Živalno pritrjevanje na levi. — Lebhaftes Zustimmung links.) To je princip, gospodje, in ta princip smo mi logično izvedli, pri čemer smo se tudi primerno ozirali na to, pritegniti lokalne faktorje, katerim damo daleč idoče pravice, obenem pa tudi daleč idočo odgovornost z ozirom na to, da bodo slej ko prej tudi prizadeti okraji morali, četudi v manjši meri, prispevati k stroškom vzdrževanja in zgradbe deželnih cest. Gospodje, temu načelu odgovarja načrt cestnega zakona po našem prepričanju jako dobro, četudi si pridržujem, v špecijalni debati predlagati nekatere izpremembe.

Častiti gospod načelnik Narodno-napredne stranke nam žalibog ni povedal, po katerem načelu da on želi, naj bi se reforma izvršila. Zaraditega je tudi pravzaprav težko ž njim polemizirati. Gospodje, jaz nobenemu ne zamerim, če načeloma stoji na drugem stališču in če je načeloma za individualiziranje deželnega cestnega omrežja. To je njegova stvar in jaz tudi razumem, če pravi, da mu ta ali ta princip ne ugaja, četudi zaraditega ne morem spremeniti svojega mnenja. Nedopustna pa se mi zdi kritika, katera, ne da bi pobijala principa, samo posamezne stavke iztrgava iz celega načrta in potem ob roki takih posameznih stavkov fantastično slika posledice, katere bi utegnile nastati, če ta načrt postane zakon. Tako na primer se častitemu gospodu načelniku Narodno-napredne stranke posebno nevarna zdijo takozvana gospodarska pota. Ja, gospodje, jaz sem o načrtu novega cestnega zakona na mnogoštevilnih shodih govoril in ga razlagal svojim volilcem, razlagal popolnoma objektivno, in reči moram, v eni točki so bili vsi volilci enega mnenja in zanj o naravnost navdušeni, in to je bila ravno točka, katera se tiče gospodarskih potov. Ta gospodarska pota so za kmečko gospodarstvo neobhodno potrebna. Sedanja privatna pota ne zadostujejo, sedanje privatnopravno razmerje ne zadostuje, in sicer zakaj ne, zaraditega ker nimate možnosti za razlaščenje, med tem ko bo potem, ko ta zakon stopi v veljavo in se pokaže potreba javne gospodarske poti, mogoča tudi razlastitev v ta namen in mogoče na ta način napraviti prosto pot gospodarstvu.

Gospod dr. Tavčar ima velike skrbi, kako se bo občinam godilo, češ, v novem cestnem zakonu se zahteva od občin, da morajo ceste lepo v redu držati, nalaga se občinam lahko tudi globe itd. Gospodje, dr. Tavčar je popolnoma prezrl, da je ta določba že v sedanjem zakonu in se je brez vsake izpremembe prevzela v načrt novega cestnega zakona. Bil sem samo par mesecev deželni odbornik, imel sem občinski referat in spominjam se, da sem imel vsak dan po cele kupe aktov in poročil okrajnih glavarstev v rokah in vedno in vedno se je šlo za to, da so občinske ceste v slabem stanju in so se občine silile, da morajo spraviti dotična pota v red. Dotična določba se torej nahaja že

v starem cestnem zakonu in načrt novega cestnega zakona v tem oziru ničesar ne izpreminja.

Gospod tovariš dr. Tavčar ima tudi velike skrbi zaraditega, ker bo dežela odslej za vzdrževanje deželnih cest prispevala $\frac{3}{4}$ stroškov, dočim bodo okraji v to svrlo prispevali $\frac{1}{4}$, in pa da bo za zgradbo novih deželnih cest dežela morala prispevati 50 %. Gospodje, to izvira iz principa, katerega sem preje omenil. Če centraliziramo cestno upravo, je čisto naravno, da morajo tudi večji prispevki teči iz centralne blagajne. Omenjam pa že sedaj, da bom glede vzdrževanja deželnih cest predlagal v špecijalni razpravi to razmerje tako, da naj bi za vzdrževanje deželnih cest dežela prispevala $\frac{2}{3}$, okraji pa $\frac{1}{3}$ stroškov. Gospod tovariš dr. Tavčar je tudi poudarjal, da je dežela boljši gospodar, kakor cestni odbor. Vidite gospodje, to ravno govori potem z a centralizacijo, če je dežela boljši gospodar, kakor so pa cestni odbori. Ampak jaz ne grem tako daleč. V principu se ne more reči, ali je deželni odbor boljši gospodar, ali pa cestni odbori. Če deželni odbor dobro gospodari, je dober gospodar in ravno tako je pri cestnih odborih. Nekateri cestni odbori, ki dobro gospodarijo, so dobri gospodarji. Tukaj se pa ne gre za to, kdo je boljši gospodar, ampak v prvi vrsti za to, da dober zakon ustvarimo, da bodo razmere prav urejene in da bo zlasti tudi kontrola dobro urejena in da bo, kolikor sploh mogoče, cestno gospodarstvo po okrajih in občinah tako urejeno, da bomo imeli kolikor mogoče dobre ceste po celi deželi. (Pitrjevanje na levi. — Zustimmung links.)

Prihajam sedaj k velikim pomislekom, katere ima gospod tovariš dr. Tavčar zaradi Ljubljane. No, gospodje, meni se ni treba ravno posebno veliko s tem pečati, kajti na to je že odgovoril moj tovariš dr. Lampe v zadnji seji zelo temeljito. Gospoda, rečem samo eno: Če se bo v ljubljanski občini, v ljubljanski upravi začelo enkrat dobro in skrbno gospodariti (Poslanec — Abgeordneter dr. Triller: „Kadar bo dr. Lampe župan!“ — Poslanec — Abgeordneter dr. Pegan: „Bi bil dober župan!“), potem se bo tudi Ljubljani bolje godilo. Častiti gospod tovariš dr. Triller, Vi žalibog v zadnji seji niste bili navzoči, a če bi bili navzoči, bi bili slišali častitega Vašega gospoda načelnika, ki je tukaj s hvalevredno odkritostjo dejal: Ljubljana je prehitro postala moderna in zato se nahaja v jako slabem gospodarskem položaju. (Poslanec — Abgeordneter dr. Triller: „Pa ni rekel, da se je slabo gospodarilo!“) Ja, če se ena občina prehitro modernizira, brez da je podlaga za to dana, je to slabo gospodarstvo. In to kar je gospod načelnik Narodno-napredne stranke povedal v jako malo besedah, to se je od naše strani trdilo ves čas te modernistične dobe. (Poslanec — Abgeordneter dr. Triller: „Ali Ljubljana morda ni postala moderna?“) Ja, vsaj poudarjamo še sedaj, da je „moderna“, pri tem ostanemo, ampak žalibog, ko se je modernistična doba začela, takrat smo plačali 6%, in sedaj, ko je konec te modernistične dobe, plačamo 35% mestno doklado. (Klic na levi — Rufe links: „Čujte, čujte!“ — Poslanec — Abgeordneter doktor

Triller: „Kaj pa potres?“) Od potresa je ljubljanska občina kot taka marsikaj profitirala, gospod dr. Triller. Torej raje o tem ne govorite, v tem oziru ste ja z menoj lahko ene misli. Sicer boste pa kmalu imeli zopet županstvo v roki in bodite uverjeni, da bomo potem mi, ki ravno tako plačujemo davke in smo ravno tako interesirani na dobrem mestnem gospodarstvu, kadar bo občinski odbor izvoljen in konstituiran, skupno po svojih močeh na to delali, da se gospodarstvo Ljubljane pametno uredi. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.) Eno pa, gospodje, gotovo ni v interesu Ljubljane ležeče, da se vedno in vedno, kadar se poudarja interes Ljubljane, tolče po kmetih. Ne pozabite, gospoda moja, da Ljubljana večjidel od kmeta živi. (Burno odobravanje na levi. — Stürmischer Beifall links. — Poslanec — Abgeordneter dr. Triller: „Že spet tista pesem!“) Ne pozabite tega, gospodje, da je v interesu ljubljanskega trgovca, ljubljanskega obrtnika, da živi v miru in slogi s kmetom, ker kmet je tisti element, ki svoj denar nosi v Ljubljano in aprovizijonira Ljubljano. To naj se vpošteva in bodite uverjeni, da se čisto lahko spravijo v harmonijo pravi kmečki in pravi mestni interesi in da bo ta harmonija v veliko korist meščanu pa tudi kmetu. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.) Torej nikari ne tako govoriti, kakor da bi obstajalo kako protislovje med interesom mesta in med interesom kmečkih okoličanov, ampak ravno nasprotno je resnica: Pravi interesi obeh so identični. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.)

Gospod tovariš dr. Tavčar je trdil, da po načrtu novega cestnega zakona se le bolj protežira dežela v škodo Ljubljani. To ni res! Mi stojimo, kakor sem že poudarjal, na stališču solidariziranja dežele za deželne ceste. In zato bi bil popolnoma neopravičen privilegij, ako bi Ljubljano izvzeli. Mnogi cestni okraji na deželi bodo morali, ako se uveljavi novi cestni zakon, več prispevati, kakor so prispevali do sedaj, in vidite, gospodje, to smo mi našim kmetiskim volilcem odkrito povedali in glejte, kmetiski volilec naš ima ta razum za splošne koristi, da pravi: brez nič ni nič. Tedaj oni je razumel, da morajo okraji prevzeti tudi večja bremena, ako hočejo imeti dobra občila.

No, jaz ne bom naprej o tej stvari govoril, samo eno bi še poudarjal, kar se je že poudarjalo, da namreč od dobrega cestnega omrežja nihče ne bo imel večjih koristi, kakor ravno Ljubljana. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.)

Gospod tovariš dr. Tavčar je nadalje trdil, da bo novi cestni zakon tudi pogubonosni za cestne odbore, to pa zaradi tega, ker je naprej določeno, da doklada cestnega okraja ne sme presegati 30 %. Gospod tovariš dr. Tavčar je odločno trdil, da noben cestni odbor ne bo izhajal z manj kakor 30% doklado. Ne vem, kako je prišel do trditve, za katero nima niti najmanjše podlage. Zakaj nam ni predložil svojega računa? Gospodje, po novem cestnem zakonu bodo okrajne cestne doklade manjše, kakor so bile do sedaj, iz čisto naravnega razloga, ker bo dežela v večji meri prispevala za ceste, in sicer več prispevala v istem razmerju, kolikor bodo okraji imeli manj prispevati. Danes zna-

šajo cestne doklade v posameznih okrajih ena proti drugi 20 %, v nekaterih okrajih več, v nekaterih manj. Ako cestni odbori sedaj, ko jih zadene prvič skoro celo breme, bodisi za zgradbo kakor tudi za vzdrževanje okrajnih cest in ko ima okraj skrbeti v večji meri, kakor v bodoče, za vzdrževanje tudi deželnih cest, — ako sedaj izhajajo cestni odbori eden k drugemu z 20% doklado, potem vendar nihče ne sme trditi, da jim potem, ko stopi novi cestni zakon v veljavo, niti 30% doklada ne bo zadostovala! Sicer je pa ta določba zopet samo ravno posledica centralizacije, o kateri sem prej govoril. Cestne okraje je absolutno potreba zavarovati, da ne prekoračijo gotove mere cestne doklade; to pa je ravno zato mogoče, ker se cestno gospodarstvo centralizira.

Če je gospod tovariš dr. Tavčar rekel, da se nam gre samo za svoje volilce, poudarjam, da se tukaj ne gre za posamezne volilce, ampak za napredek cele dežele; za deželo se gre in njen napredek in temu hočemo mi služiti. In, gospodje, ako gospod tovariš dr. Tavčar občuduje naš pogum, vzamemo mi to kot kompliment na znanje in jaz le rečem: Da, mi imamo pogum za dalje segajoče reforme, to smo že pokazali in to bomo še pokazali, kadarkoli se bo šlo za blagor ljudstva in dežele! (Burno odobravanje in ploskanje na levi. — Stürmischer Beifall und Händeklatschen links.) Poguma nam hvala Bogu ne manjka! In ako meni gospod tovariš dr. Tavčar, da je načrt novega cestnega zakona pogubonosni za deželo, za cestne okraje, za občine in za Ljubljano, mu moram reči, da je naše mnenje ravno nasprotno. Po našem trdnem in dobro premišljenem prepričanju, je ta načrt blagodejen za občine, za deželo, za mesto ljubljansko in za cestne okraje in zaradi tega glasujemo zanj. (Dolgotrajno burno odobravanje in ploskanje na levi. — Anhaltender stürmischer Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

Do besede pride gospod poslanec dr. Triller.

Poslanec dr. Triller:

Visoka zbornica! Na politična izvajanja gospoda predgovornika in načelnika Slovenske Ljudske Stranke imam v svojem lastnem in v imenu svojih tovarišev izjaviti zgolj sledeče: Poslanci Narodno-napredne stranke hodili so in hodili bodo v tej zbornici vsekdar le svojo lastno pot ne glede na levo in na desno; storili bodo tudi v bodoče vsekdar le to, kar jim bo velevala njihova narodna in strankarska dolžnost, njihovo stvarno prepričanje in interes njihovih volilcev.

V ostalem se pa v interni prepir častite levice in desnice te visoke zbornice nimamo vmešavati in le mimogrede izražamo želje, da naj bi našel ta prepir primeren odmev tudi drugje in zlasti v trgovski zbornici.

Prehajajoč k cestnemu zakonu samemu ne bom nosil vode v Savo. Načelne stvarne in tehnične pomsleke zoper načrt je že navajal v dolgem in temeljitim govoru tovariš dr. Tavčar. Iz ust gospoda

dr. Lampeta in danes tudi iz ust gospoda dr. Šusteršiča smo pa slišali, da bomo naleteli, kakor vsekdar, tako tudi pri tej priliki na gluha ušesa, zlasti kar se tiče interesov stolnega mesta Ljubljane. Gospodje, tudi pri tej priliki smo se torej prepričali, da ste nad vrata te zbornice napisali: „Stat pro ratione voluntas“. In za ta ponosni nastop ima častita Slovenska Ljudska Stranka gotovo temveč povoda, ker je njena večina v tej zbornici sleherni dan odvisna od milosti gospoda knezoškofa in od nahoda še dveh gospodov poslancev. (Poslanec — Abgeordneter dr. Lampe: „Škofa je moral notri spraviti!“) Gospod dr. Lampe, sedaj imate zopet lepo priliko, nam očitati, da huj-skamo zoper vero in cerkev.

Kar se tiče Ljubljane, pravite, da manjka statističnih podatkov in dokazov, da se Ljubljani res dela krivica in sila. Moja gospoda, te številke so hitro dane. Po načrtu deželnega stavbnega urada znašalo bo po novem zakonu breme za deželo okrog 800.000 K. Če sedaj nekoliko odjenjate, kakor je obljubil gospod poslanec dr. Šusteršič, da prevzame deželni zaklad dve tretjini, cestni okrajji pa eno tretjino, torej 270.000 kron, potem pride na deželo še vedno 530.000 K, in od teh 530.000 K bo plačala Ljubljana za nič in zopet za nič najmanj 200.000 K. To je treba pibiti. Če je gospod dr. Šusteršič danes apeliral na slogo med meščanom in kmetom, lahko rečem, da je bila edina stranka, ki je delovala vedno in dosledno na to slogo, Narodno-napredna stranka. Prazne besede pa ostanejo izvajanja gospoda dr. Šusteršiča v tistem trenutku, ko hočejo deželni faktorji iz Ljubljane iztisniti na leto brez vsakega pravnega naslova 200.000 K. Moja gospoda, če gospod dr. Šusteršič pravi: Ljubljana bodi mirna, tudi njej ne bo škodoval cestni zakon, potem ga moram primerjati s tistim Hrvatom, ki je zadrhl svojemu nasprotniku nož v grlo in rekel: Ne boj se, brate! Tiste fraze, da to, kar se naredi za kmeta, pride v prvi vrsti tudi Ljubljani na korist, nimajo nobenega pomena. Sicer kmetje ne morejo nič za to, ampak faktum je, da velik del Notranjske gravitira na Reko in v Trst, kar se dotičnim prebivalcem ne more šteti v zlo, zakaj naravni položaj je tak, da imajo s tema mestoma več stika, kakor pa z Ljubljano. Vipava gravitira na Goriško, velik del Gorenjske gravitira v Celovec in Beljak, Bela Krajina gravitira v Karlovec in Zagreb in velik del Dolenjske ob Savi gravitira v Celje. Vse tiste deželne ceste vodijo od Ljubljane proč, ne pa v Ljubljano, in za vse te ceste naj bi Ljubljana prispevala mnogo tisočakov na leto! (Poslanec — Abgeordneter dr. Tavčar: „Saj že sedaj prispeva!“) Gospoda moja, vzlic temu, da smo prepričani, da niste pristopni za take argumente, Vam hočem ob 12. uri dati priliko, da popravite to hudo, skelečo krivico, katero hočete napraviti Ljubljani, in zategadelj predlagam sledečo resolucijo (bere — liest):

„Predležeci zakonski načrt vrne se deželnemu odboru z naročilom, da stopi v dogovor z mestno občino ljubljansko zaradi določitve pravične kompenzacije za izredna bremena, katera bi ta zakon nalagal mestni občini ljubljanski, in da potem zakonski načrt popol-

njen v tem zmislu zopet predloži deželnemu zboru.“ (Odobranje v središču. — Beifall im Zentrum.)

Moja gospoda, če niso prazne Vaše sladke besede o ljubezni do Ljubljane, potem lahko z mirnim srcem glasujete za to resolucijo. Če pa tega ne storite, potem bodo poslanci Narodno-napredne stranke in zlasti poslanci mesta Ljubljane vedeli, pri čem da so, in bodo vse svoje postopanje po tem uredili. (Živahno odobranje v središču. — Lebhafter Beifall im Zentrum.)

Deželni glavar:

Besedo dobi sedaj gospod poslanec dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

Dovolite, gospodje, par besed odgovora neposrednjemu gospodu predgovorniku glede na njegove uvodne besede, da bo Narodno-napredna stranka vedno hodila svoja pota. Nikoli nismo nič drugega od Vas zahtevali. Kakor mi hodimo svoja pota, tako naj hodi tudi Narodno-napredna stranka svoja pota. Ugovarjati pa moram proti trditvi, da se je postavila naša stranka na strankarsko stališče, da imamo gluha ušesa za vse argumente in da stoji nad vrati te zbornice napis: „Stat pro ratione voluntas“, to se pravi, da se mi ne bi ozirali pri vseh sklepih na pametne razloge, ampak da hočemo prodreti z neko slepo, brezmiselno voljo.

Gospodje, pri razpravah o vseh zakonih ste se lahko prepričali, da je naša stranka stavek za stavkom, paragraf za paragrafom v največjo previdnostjo in treznostjo premissljala in vse predloge, katere so stavili gospodje veleposestniki ali pa gospodje od Narodno-napredne stranke, natančno pretehtala, in kadar je kdo kaj pametnega predlagal, smo sprejeli to v odsekih kakor tudi v zbornici. Če se to večkrat ni zgodilo, ni krivda na naši strani, ampak na Vaši, ker ugovori, stavljeni od nasprotne strani, niso bili taki, da bi jih mi mogli smatrati kot za ljudstvo koristne. Mimogrede se moram braniti še proti neki insinuiraciji gospoda predgovornika, v kateri je on ta cestni zakon podtikal ljubljanskemu škofu, kakor da je škof ukazal Slovenski Ljudski Stranki: sedaj moraš pa narediti tak in tak cestni zakon. Kadar se bo gospod dr. Triller še oglasil, bo dobro, da ima poleg sebe tudi še mežnarja in organista, kajti brez škofa, duhovnika in kapucina ne more spregovoriti nobenega stavka. (Veselost na levi. — Heiterkeit links.) V tem pogledu je naš škof popolnoma nedolžen. On niti vedel ni, da se kaj obravnava o cestnem zakonu. Škof pride v zbornico in glasuje za cestni zakon, kakor ga želijo ljudski zastopniki, in s tem je počastil najbolj samega sebe. Pokazal je, da ima srce za ljudstvo (Živahno odobranje na levi. — Lebhafter Beifall links.), pokazal je, da ne komandira hierarhija in ne duhovniki, ampak da je duhovščina za to, kar ljudski zastopniki sklenejo; tako duhovščina z ljudstvom drži. (Živahno pritrjevanje na levi. — Lebhaftes Zustimmung links.)

Nadalje moram ugovarjati proti trditvi, da bi bila Ljubljana neopravičeno prizadeta. Le poglejmo

argumente, katere je navedel gospod dr. Triller. On je navajal, da mnogo krajev na deželi gravitira proč od Ljubljane. Je res nekaj na tem, ampak zakaj? Zaraditega, ker imamo v naši deželi silno slabe prometne zveze. Glavna žila prometa je železnica, ki pelje iz dežele. Treba je, da prometne zveze v naši deželi tako izpopolnimo, da bo vsa dežela enakomerno preprežena s cestami, in videli boste, da bo to v največjo korist ljubljanskemu mestu.

Glede ugovora, da naj molčimo s frazo, da kar je kmetu v korist, je tudi ljubljanskemu mestu koristno, bi Vas, gospodje, opozoril na eno silno smešno stvar, rekel bi, na neko žalostno skušnjo, katero ste naredili ravno pred kratkim s predlogom o uvozu argentinskega mesa. Kaj ste vse govorili o velikanski dobroti tega mesa, o tem, kako kmetje draže meso, in kako se mora meščan emancipirati od kmetškega ljudstva. No, gospodje, sedaj je argentinsko meso prišlo v Avstrijo, in sedaj je tudi dokazano, da edino, kar more koristiti meščanu, je napredek domačega kmetijstva. Danes imate argentinsko meso na Dunaju in v Trstu, ter se obljublja, da ga dobimo tudi v Ljubljano. No, naj le pride, mi se ga prav nič ne bojimo. Boste videli, kako drago in slabo je argentinsko meso, in vsled tega sem prepričan, da se boste radi povrnili h kranjskim volom in teletom ter h kranjskim klobasam. (Burna veselost na levi. — Stürmische Heiterkeit links.) To na izvajanja gospoda dr. Trillerja.

Glede cestnega zakona bi želel, da bi zastopniki mest ravno tako, kakor zastopniki kmetov bili popolnoma edini. Disharmonija je prišla v to zbornico od strani, od katere smo jo najmanj pričakovali, od strani veleposestva. Edina stvar, na katero se opirajo, — navesti niso mogli niti enega stvarnega razloga — je, da pravijo: Potem pa naša politična kurija ne bo imela nobenega zastopstva v cestnih odborih. To je torej najhujše. Stvarne napake nam niso mogli očitati nobene, ker je ni, kajti sicer bi jo gospodje veleposestniki gotovo navedli.

Zato pa bodimo pametni in složni ter glasujemo za zakon, kakor ga je predložil odsek. (Živahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall links.)

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil gospod poslanec Piber.

Poslanec Piber:

Visoka zbornica! Upravni odsek se je resno in temeljito pečal z novim zakonskim načrtom tako v generalni kakor tudi v špecijalni debati in že sedaj moram omeniti, da se je častita opozicija prav pridno vdeleževala obeh razprav v dveh odsekovih sejah. Pribiti pa moram tudi, da je gospod pl. Schollmayer v seji upravnega odseka dne 12. oktobra pozdravljal novi cestni zakon. (Veselost na levi. — Heiterkeit links. — Poslanec — Abgeordneter dr. Krek: „Povej še enkrat!“ — Ponovljena živahna veselost. — Erneute lebhaftes Heiterkeit.) Povem še enkrat, da je

gospod pl. Schollmayer pozdravljal zakonski načrt ter je omenil, da bo v špecijalni debati navedel nekatere svoje pomisleke.

Nadalje moram pribiti, da je predlagal ravno gospod pl. Schollmayer prehod v nadrobno razpravo, da je ravno gospod pl. Schollmayer prav pridno in vestno sodeloval ves čas, ko smo razpravljali o načrtu cestnega zakona, in da je pri špecijalni razpravi nasvetoval marsikatero izpremembo in da smo te izpremembe tudi uvaževali in sprejeli. Pribiti moram, da smo nekatere izpremembe sprejeli ravno na predlog gospoda pl. Schollmayerja, in zato se mi najbolj čudno zdi, da ravno on prebere tisto najnovejšo izjavo ali protest. Meni se zdi stvar nekoliko (Poslanec — Abgeordneter Jarc: „Smešna!“) ponesrečena ali naravnost smešna. On pozdravlja zakonski načrt, stavlja nasvete, njegovi nasveti se sprejmejo, potem pa on prvi vstane in poda izjavo, da bodo on in njegovi somišljeniki nasprotovali temu zakonskemu načrtu in da se niti vdeleževali ne bodo tozadevnih razprav. Jaz ne vem, kako bi to zadostno označil. Dasiravno bi bilo hvaležno izvajati konsekvence in to izjavo primerno komentirati, vendar jaz tega ne bom storil, ampak prepustim z mirno vestjo visoki zbornici, da presodi, ali je bilo to postopanje umestno ali ne. (Odobravanje na levi. — Beifall links.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede? Gospod poslanec dr. Šusteršič ima besedo.

Poslanec dr. Šusteršič:

Visoka zbornica! Samo z malimi besedami bi odgovoril gospodu dr. Trillerju glede na to, da vedno in vedno ponavlja, da se z Ljubljano krivično postopa in slabše postopa kakor z drugimi občinami v naši deželi. Jaz bi gospoda dr. Trillerja opozoril na § 18. načrta, po katerem sme dežela za napravo in vzdrževanje občinskih cest in potov tudi prispevati, in opozoril bi ga na okolnost, da nihče ne misli na to, da bi se z Ljubljano slabše ali neugodnejše postopalo, kakor s kako drugo občino v deželi.

To sem hotel še posebej povedati, na drugo so pa odgovorili že drugi gospodje.

Deželni glavar:

Ako nihče več ne želi besede (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.), je debata zaključena.

Preden dobi gospod poročevalec sklepčno besedo, ima besedo gospod poslanec Demšar za stvarni popravek.

Poslanec Demšar:

Mene je gospod dr. Tavčar imenoval doktorja. Kljub temu, da me ta blagohotnost skrajno veseli, vendar faktično popravljam, da meni ne pristojata ta titel, in ga hvaležno odklanjam. Pomanjkanje te titulature pa ne kaže pomanjkanja razsodnosti in takta, ki se v tako obilni meri kaže pri nekaterih liberalnih doktorjih. (Živahna veselost in odobravanje na levi. — Lebhaftes Heiterkeit und Beifall links.)

Deželni glavar:

Debata je zaključena, ter ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec Jaklič:

Visoka zbornica! V razpravi so se pretresovala različna mnenja naših nasprotnikov. Jaz bom čisto kratek. Samo kar se tiče gospoda pl. Schollmayerja, ki nam očita, da ne leži pred nami načrt tak, kakor je bil sklenjen v odseku, izjavljam, da to ni moja krivda, ampak krivda tiskarne, in bom v podrobni razpravi sam stavil predlog, da se to popravi. Poleg tega bom pa predlagal še nekatere stilistične izpremembe. Predlagam, da se preide v nadrobno razpravo.

Deželni glavar:

Gospodje, mi bomo glasovali. Dva predloga sta izročena, in sicer predlog gospoda poročevalca in pa predlog, ki ga je izročil gospod poslanec dr. Triller, in ki se glasi (bere — liest):

„Predležeci zakonski načrt vrne se deželnemu odboru z naročilom, da stopi v dogovor z mestno občino ljubljansko zaradi določitve pravične kompenzacije za izredna bremena, katera bi ta zakon nalagal mestni občini ljubljanski, in da potem zakonski načrt popolnjen v tem zmislu zopet predloži deželnemu zboru.“

Najprej bomo glasovali o tem predlogu.

Gospodje, ki ste za predlog gospoda poslanca dr. Trillerja, izvolite vstati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Je manjšina in je odklonjen.

In sedaj preidemo na glasovanje o predlogu gospoda poročevalca, da se sklene prehod v nadrobno razpravo, in prosim tiste gospode, ki ste za prehod v nadrobno razpravo, da izvolite vstati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto z večino glasov.

Nadrobno razpravo bom sedaj takole uredil. Prva razprava bo o §§ 1. do vštetelega § 11. Potem bo druga razprava o §§ 12. do 22., ki vsebujejo pokritje stroškov; tretja razprava bo o §§ 23. do vštetelega § 36., ki spada po svoji vsebini še v to skupino. Potem pride četrta razprava o §§ 37. do vštetelega § 52., in končno peta razprava o §§ 53. do vštetelega § 56.

Pozivljam gospoda poročevalca, da uvede razpravo o prvi skupini, to je o §§ 1. do vštetelega § 11.

Poročevalec Jaklič:

Predlagam, da se §§ 1. do 11. sprejmejo neizpremenjeno, kakor so tiskani.

Deželni glavar:

Debata je otvorjena. K besedi se je oglasil gospod poslanec Višnikar, in sicer „kontra“.

Poslanec Višnikar:

Visoka zbornica! Da vsi želimo na deželi najboljših cest, je menda samoobsebi umljivo in o tem ni med nami nikake razlike. Želim, da zadnja gorska vas dobi dobre ceste in jih tudi v dobrem stanju vzdržuje. Vprašanje je le, kako daleč smemo iti in obremeniti deželni zaklad. Tudi naša stranka je vedno podpirala kulturne in gospodarske potrebe naše dežele. To dokazujejo debele knjige deželnozbornskih obnav. Razlika med nami je samo ta, da smo se mi pri takih podporah vselej ozirali na proračun in na pokritje. Danes se pa dela z velikanskim deficitom. Edin razložek je bil ta, da ste nam očitali, da smo preveč štedljivi filistri. V tem oziru je bil tudi gospod dr. Tavčar filister. Pri tako važnem zakonu, kakor je ta, smo pač mogli pričakovati, da se nam predlože tudi motivi ali razlogi in proračun, a predložil se nam je samo suhoparen zakon, in tudi gospod poročevalec nam ni podal nobenih podatkov. (Poročevalec — Berichterstatter Jaklič: „Saj sem jih v odseku povedal!“ — Poslanec — Abgeordneter doktor Pegan: „To je generalna debata!“) V prvem poglavju so omenjene deželne ceste in tukaj bi bilo treba povedati, kako daleč sega to, ako prevzamemo vse okrajne med deželne ceste. Tukaj se prikriva, koliko bi to stalo. Po mojem mnenju je ta zakon najhujša obremenilna poskušnja za deželni zaklad, ki že sicer močno hira. S tem se odpirajo na stežaj vrata deželnega zaklada, ki že itak široko zeva in zdihuje po boljših časih. Gospoda moja, jaz mislim, da je za deželni zaklad že prišlo tistih sedem suhih let, in da naš zaklad ne prenaša takih eksperimentov in bremen, kakor mu jih hočete Vi naložiti. Jaz gotovo nisem načelni nasprotnik cestnega zakona, ampak želim, da se uvede pravična reforma. Poglavitno načelo je, da se bremena za ceste razmerno razdele na celo deželo in da se posebno tistim okrajem, ki so bili dosedaj zanemarjeni, popravi to, kar se je zagrešilo skozi stoletja. Toda, gospodje, jaz mislim, da se to s tem zakonom ne bo doseglo. Posamezni okrajji plačujejo po 8 do 50% okrajno doklado. Ako se prevzamejo okrajne ceste v deželno oskrbo, bodo tisti okrajji, ki imajo že sedaj nizke priklade, plačevali prav minimalne odstotke, zanemarjeni okrajji pa vsaj do 30%. Med tiste okrajje, ki so res zanemarjeni, je v prvi vrsti Bela Krajina, potem del litijskega okraja, Žužemberk in deloma tudi Kočevski okraj. Enakomerna razdelitev bremen bi bila le tedaj mogoča, ako bi se za vse okrajje napravile enake cestne doklade. Po računu deželnega stavbnega urada bi znašale okrajne ceste, katera bi prevzela dežela, 1750 km. Poleg tega imamo še 108 prošenj za uvrstitev občinskih cest med okrajne, oz. pozneje deželne ceste II. vrste, tako da se lahko reče, da dobimo okoli 2000 km novih deželnih cest, in od teh novih cest naj bi prevzela dežela tri četrtine vseh stroškov, ali kakor smo danes slišali, vsaj dve tretjini.

V tem pogledu moram posebno poudarjati, da se ne strinjam s § 5., ki govori o gospodarskih potih. Gospodje, ta g o s p o d a r s k a p o t a, med katera prištevamo posebno poljska in gozdna pota, so čisto privatnega značaja. Definicija teh potov je pravilna v

starem zakonu. Glede teh potov se v § 5. novega zakona sklicuje na § 494. občnega državlanskega zakonika, ki govori o servitutah. Ta paragraf pravi (bere — liest): „Za ohranjenje poti, mostov in brvi prikladajo razmerno vse osebe ali zemljiški posestniki, ki imajo pravico, se jih posluževati, torej tudi posestnik služne zemlje, kolikor odtod koristi vleče“; in pa na § 72. občinskega reda, ki pravi (bere — liest): „Če kake druge pravice kaj drugega ne ukazujejo, naj stroški, kateri so, kakor n. pr. stroški za poljske poti, vodotoke itd., na korist le posameznim posestnikom, trpe samo ti posestniki, in zastran zloga (sklada) pri napravah ob vodi, katere se store gruntnim posestnikom na korist, ravnati se je po posebnih, za taka dela danih ukazih.“

Taka pota imajo le toliko značaj javnosti, da smejo po njih tudi drugi hoditi, akoravno neopravičeno, ker se s hojo nikake škode ne dela. To je tedaj pravna stran teh gospodarskih potov. Jaz mislim, da je določba, da se ta pota sprejmejo v zakon, ki govori o javnih neeraričnih cestah in potih, nepravilna. V prvotnem načrtu deželnega odbora so bila navedena celo kot *zasilna pota* „Notwege“, o katerih govori gozdni zakon in pa državni zakon iz l. 1896. O gozdnih potih razsoja politična oblast, o drugih zasilnih potih pa sodnja. Že beseda „*gospodarska pota*“ znači, da so taka pota potrebna za gospodarstvo, za obdelovanje zemljišč, torej da niso javna pota. Ako pa imajo taka gozdna pota javen značaj, to je, da vežejo več vasi ali več krajev, potem pa niso več zgolj gospodarska pota, ampak vaška ali občinska pota in spadajo v § 3. ali pa v § 4. Nikakor pa ne gre, da bi mi taka pota podpirali in skrajno krivično bi bilo to, ako bi lastnikom gozdov, ki razmerno veliko boljše stoje, kakor pa drugi posestniki, in pa lesnim trgovcem dežela in občine delale pota. Kar je gospod poslanec Kobi govoril o gozdnih potih, temu pritrjujem. Rekel je, da je denar, ki se zanje izda, dobro naložen. Ali komu pa koristijo ta pota? Gotovo samo lastnikom gozdov in zato naj tudi ti sami skrbe za napravo in dobro vzdrževanje teh potov. Jaz ne morem pritrjati temu, kar je gospod Kobi rekel, da bodo potem v Ljubljani piščeta, jajca, drva itd. cenejša. Cene lesa in drv se ne določujejo v Borovnici, ampak bolj v Ljubljani, posebno pa v Trstu, in jaz dvomim, da ima gospod Kobi toliko ljubezni do Ljubljane, da hoče drva raje tukaj ceneje prodajati, kakor dobi zanje v Trstu. Gospodje poslanci Bartol, Demšar in Kobi naj mi ne zamerijo, ampak ta vtis so napravili name, da so vsi preveč govorili v svojem lastnem interesu. Sicer je pa to umljivo, ker so vsi ti gospodje lastniki gozdov in lesni trgovci. (Medklici na levi. — Zwischenrufe links.) Prosim, to se je trdilo, ali vsaj poudarjalo, da so strokovnjaki. Ampak jaz Vas vprašam, kako more gospod Kobi zahtevati, da bo n. pr. učitelj v Borovnici njegova gozdna pota popravljali. (Poslanec — Abgeordneter Demšar: „Jaz sem rekel, da jih ne bo nobeden popravljali!“) Gospodje, naša dežela je eminentno gozdna dežela. Naša dežela ima okroglo en milijon ha površine in od te je 45 % gozdov. To je dobro, in od

to izvira tudi tisto, kar sem že zadnjič rekel, da gospodarstvo ni tako slabo in da še ni na robu propada. Naša dežela sicer ni bogata, ampak na robu propada pa tudi ni, med bogastvom in robom propada je precejšna razlika. Kjer ima kmet nekaj gozda, tam se mu ne godi tako slabo. (Medklici na levi. — Zwischenrufe links.)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Prosim, ne motiti gospoda govornika! Gospoda govornika pa prosim, da ostane malo bolj pri nadrobni razpravi.

Poslanec Višnikar

(nadaljuje — fortfahrend):

Prosim, jaz sem vendar pri gozdnih potih. Saj je vendar to specialna razprava. (Poslanec — Abgeordneter dr. Pegan: „Pa ne spada sem!“) Jaz mislim tedaj, da tam, kjer je zadosti gozdov, gre prebivalcem razmerno dobro. Veliko bolj opravičeno bi bilo, ako bi se v vinogradih napravile gorske ceste, kajti vinogradniki so veliko na slabšem. (Poslanec — Abgeordneter Demšar: „Za 10 hl vina naredite cesto!“ — Poslanec — Abgeordneter Matjašič: „Vsa pota popravite!“ — Deželni glavar pozvoni. — Landeshauptmann gibt das Glockenzeichen.) Naj mi bo dovoljeno, jaz sem popolnoma pri stvari, da navedem bolj znan slučaj, Kamnik. Včeraj smo imeli v razpravi vprašanje glede kamniške korporacije. Tam je blizo 11.000 oralov planin in gozdov, katere uživajo korporacijski udeleženci, katerih je okoli 190. To je le en del mesta. Ti upravičenci uživajo edini dohodke iz teh gozdov, in kako pride celo mesto do tega, da bo pota popravljalo. (Poslanec — Abgeordneter Demšar: „To je gospodarska pot!“) Kako pride mesto do tega, da bo za korporacijo, ki ima lepe dohodke, pota popravljalo. (Poslanec — Abgeordneter dr. Pegan: „Javna pot!“) Če imajo taka pota značaj javnosti, pa spadajo med vaška ali občinska pota. Zapomnite si to! (Poslanec — Abgeordneter Jare: „Hvala za pouk!“) Torej krivično bi bilo, kaj takega od mesta zahtevati. (Poslanec — Abgeordneter Demšar: „Saj ne bo tako hudo!“ — Poslanec — Abgeordneter dr. Lampe: „Občina bo sklenila, da naj korporacija sama pota dela!“) Jaz mislim, da bi bilo bolj pravično, ako bi bolj podpirali pogozdovanje Krasa. To bi bilo boljše, kakor pa zasebna gospodarska pota delati. (Poslanec — Abgeordneter dr. Lampe: „To ne spada sem, za to je posebno poročilo!“) Če to ne spada k stvari, potem pa ne vem, kaj še spada! Najvažnejši paragraf, mislim, je § 12., ki določa...

Deželni glavar:

Prosim! Ta paragraf še ni v razpravi.

Poslanec Višnikar:

(nadaljuje — fortfahrend):

Tedaj pozneje. Z ozirom na to torej predlagam (bere — liest):

„V § 1. se izbriše točka 4., gospodarska pota, in 4., Wirtschaftswege, ter postavi sedanja točka 5., železniške dovozne ceste itd., kot točka 4.

§ 5. Gospodarska pota — Wirtschaftswege se izbriše ter se § 6. z nadpisom „Železniške dovozne ceste — Eisenbahnzufahrtstraßen“ uvrsti kot § 5.

Namesto § 5. z nadpisom „Gospodarska pota — Wirtschaftswege“ se sprejme besedilo § 6. obstoječega zakona z dne 28. julija 1889, dež. zak. št. 17, in kot § 6., in sicer:

Zasebna pota.

§ 6.

Nejavna pota, katera rabijo in morajo vzdrževati udeleženi zasebniki, ne spadajo v ta zakon.

Med ta pota spadajo posebno tudi poljska in gozdna pota, katera sicer večje, vendar določeno število upravičencev izključno le zase rabi. (§ 72. občinskega reda in § 494. obč. drž. zak.)

Privatwege.

§ 6.

Die von den beteiligten Privaten benützten und von ihnen zu erhaltenden nicht öffentlichen Wege bilden keinen Gegenstand dieses Gesetzes.

Zu diesen Wegen gehören namentlich auch jene Feld- und Waldwege, welche ausschließlich, wenn auch von einer größeren, aber bestimmten Anzahl Berechtigter benützt werden. (§ 72 Gemeindeordnung und § 494 a. b. G. B.)

K § 8., odst. 5.

Izbriše se 5. odstavek § 8.: „Javna gospodarska pota prometu“ in v nemškem tekstu: „Öffentliche Wirtschaftswege zu erhalten“.

K § 11., odst. 1.

V prvem odstavku naj se izbrišejo besede „in gospodarskih“ — „und Wirtschafts-“.

Predlog meri le na to, da se izločijo gospodarska pota iz javnih potov, in da se jih smatra za zasebna pota.

Deželni glavar:

Besedo dobi sedaj gospod poslanec dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

Visoka zbornica! Iz precej dolgega, rekel bi obstrukeijskega govora gospoda poslanca Višnikarja sem jaz posnel samo eno stvar, namreč nasprotstvo gospoda predgovornika proti gospodarskim potom. On hoče gospodarska pota popolnoma izločiti iz zakona (Poslanec — Abgeordneter Dimnik: „Ljudstvo jih pa najbolj želi!“), in utemeljuje to s tem, da so ta pota privatnega značaja. Ampak gospodje

tovariši, tukaj se gre za nekaj drugega. S tistimi privatnimi poti in služnostnimi poti, ki spadajo popolnoma v zasebno sfero, se sedanji zakon niti ne peča.

Če bo pogledal § 5., bo videl, da je kopje nameril na sovražnika, katerega nikjer ni. § 5. se glasi (bere — liest):

„Javna gospodarska pota so ona pota, po katerih sme hoditi in jih uporabljati vsakdo, v kolikor gre za krajevno običajni promet, a so za splošni javni promet le majhnega pomena in koristijo pretežno posameznim osebam ali posameznim delom občine.

Med gospodarska pota spadajo posebno tudi poljska in gozdna pota, ako niso zasebna last (§ 72. občinskega reda, § 494. obč. drž. zak.).“

Kar se tiče vzdrževanja takih potov — to pa spada že v poznejša določila — se jih vzdržuje iz občinskih sredstev le v toliko, v kolikor služijo splošni javni uporabi. Splošnost je popolnoma določena. Katera poljska in gozdna pota pa je uvrstiti med javna gospodarska pota, o tem bo imela sklepati občina, ker nihče ne more bolj poznati krajevnih razmer. S tem, mislim, je popolnoma dokazano, da je besedilo v zakonu, kakor nam je predložen, popolnoma pravilno, in da gospodarska pota na vsak način spadajo v ta zakon, in zaradi tega bom glasoval proti izpreminjalnim predlogom gospoda poslanca Višnikarja.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata o tej prvi skupini paragrafov sklenjena.

Gospod poročevalec ima končno besedo.

Poročevalec Jaklič:

Gospodu poslancu Višnikarju je že gospod predgovornik dr. Lampe stvarno odgovoril na njegova stvarna izvajanja, tako da moram jaz zavrniti le še njegovo očitiranje, da poročevalec ni v svojem poročilu navajal nobenih števil. Jaz sem v odseku navedel vse številke, katere sem vedel, kako dolge so deželne ceste, kako dolge so okrajne ceste, in navedel sem tudi stroške, katere imajo okrajni in dežela. Dokaz je to, da je potem gospod poslanec Višnikar sam navedel nekaj števil iz tistih podatkov, ki sem jih jaz navajal v odseku.

Njegova izvajanja o gospodarskih potih me niso čisto nič prepričala in zato samo predlagam, da se odklonijo vsi njegovi predlogi, sprejmejo pa §§ 1. do 11. neizpremenjeno, kakor so tiskani.

Deželni glavar:

Mi bomo torej glasovali, in sicer najprej o § 1. Pri § 1. predlaga gospod poslanec Višnikar (bere — liest):

„V § 1. se izbriše točka 4., gospodarska pota, in 4., Wirtschaftswege, ter postavi sedanja točka 5., železniške dovozne ceste itd., kot točka 4.“

Mi bomo torej glasovali najprej o § 1. brez točke 4., in jaz pozivljam tiste gospode, ki so za besedilo § 1., izvzemši točko 4., da vstanejo.

(Zgodi se. — Geschicht.)

Sprejeto.

In sedaj bomo glasovali tudi o točki 4. Gospodje, ki ste tudi za točko 4., prosim vstanite.

(Zgodi se. — Geschicht.)

Sprejeto.

Proti §§ 2., 3. in 4. ni bilo nobenega ugovora. Mi bomo torej skupno glasovali o teh treh paragrafih.

Gospodje, ki ste za te paragrafe, izvolite vstati.

(Zgodi se. — Geschicht.)

Sprejeto.

Pri § 5. nasvetuje gospod poslanec Višnikar (bere — liest):

„§ 5. Gospodarska pota — Wirtschaftswege se izbriše ter se § 6. z nadpisom „Železniške dovozne ceste — Eisenbahnzufahrtstraßen“ uvrsti kot § 5.“

Namesto § 5. z nadpisom „Gospodarska pota — Wirtschaftswege“ se sprejme besedilo § 6. obstoječega zakona z dne 28. julija 1889, dež. zak. št. 17, in kot § 6., in sicer:

Zasebna pota.

§ 6.

Nejavna pota, katera rabijo in morajo vzdrževati udeleženi zasebniki, ne spadajo v ta zakon.

Med ta pota spadajo posebno tudi poljska in gozdna pota, katera sicer večje, vendar določeno število upravičencev izključno le zase rabi. (§ 72. občinskega reda in § 494. obč. drž. zak.)

Privatwege.

§ 6.

Die von den beteiligten Privaten benützten und von ihnen zu erhaltenden nicht öffentlichen Wege bilden keinen Gegenstand dieses Gesetzes.

Zu diesen Wegen gehören namentlich auch jene Feld- und Waldwege, welche ausschließlich, wenn auch von einer größeren, aber bestimmten Anzahl Berechtigter benützt werden. (§ 72 Gemeindeordnung und § 494 a. b. G. B.)

Tu bomo postopali tako: Glasovali bomo o besedilu § 5., kakor ga predlaga gospod poročevalec. Ako se sprejme ta predlog, potem je odveč glasovanje o predlogu gospoda poslanca Višnikarja.

Gospodje torej, ki ste za § 5., kakor ga nasvetuje gospod poročevalec, prosim vstanite.

(Zgodi se. — Geschicht.)

Je sprejet in s tem odpade glasovanje o predlogu gospoda poslanca Višnikarja.

Sedaj bomo glasovali še o §§ 6. in 7., proti katerima se ni ugovarjalo.

Gospodje, ki pritrjujete k §§ 6. in 7. po tiskanem besedilu, prosim vstanite.

(Zgodi se. — Geschicht.)

Sprejeto.

Pri § 8. nasvetuje gospod tovariš Višnikar (bere — liest):

Izbriše se 5. odstavek § 8.: „Javna gospodarska pota . . . prometu,“ in v nemškem tekstu: „Öffentliche Wirtschaftswege . . . zu erhalten“.

Mi bomo torej glasovali najprej o prvih štirih odstavkih. Gospodje, ki pritrđite prvim štirim odstavkom § 8., prosim vstanite.

(Zgodi se. — Geschicht.)

Sprejeto.

In sedaj pozivljam one gospode, ki ste tudi za peti odstavek, da vstanete.

(Zgodi se. — Geschicht.)

Je tudi sprejet.

In s tem je sprejet cel § 8. po nasvetu upravnega odseka.

Proti §§ 9. in 10. ni bilo ugovora in jaz prosim gospode, ki pritrjujete tema dvema paragrafoma po nasvetu gospoda poročevalca, da izvolijo vstati.

(Zgodi se. — Geschicht.)

Sprejeto.

Pri § 11. nasvetuje gospod poslanec Višnikar (bere — liest):

V prvem odstavku naj se izbrišejo besede „in gospodarskih“ — „und Wirtschafts-“.

Mi bomo torej najprej glasovali o celem paragrafu 11. brez teh besed „in gospodarskih“ — „und Wirtschafts-“.

Gospodje, ki ste za § 11. brez teh besed, prosim vstanite.

(Zgodi se. — Geschicht.)

Sprejeto.

In sedaj bo treba še glasovati separatno o teh dveh besedah.

Gospodje, ki ste za to, da se sprejmejo v § 11. tudi te besede „in gospodarskih“ — „und Wirtschafts-“, prosim vstanite.

(Zgodi se. — Geschicht.)

Je tudi sprejeto.

In s tem je rešeno I. poglavje.

Na vrsto pride sedaj II. poglavje, to so §§ 12. do vštetega 22., in jaz prosim gospoda poročevalca, da uvede razpravo.

Poročevalec Jaklič:

Predlagam, da se §§ 12. do vštetega 22. sprejmejo, kakor so tiskani, s sledečimi izpremembami:

V zadnjem odstavku § 12. naj se med besedi „odkup“ in „zemljišča“ v predzadnji vrsti slovenskega teksta vrinejo besede „v njihovem ozemlju ležečega“.

Dalje je pri § 15. v slovenskem besedilu v tretji vrsti prvega odstavka pred besedo „občinske“ ustaviti besedo „potrebne“. Nemški tekst je pravilen.

Pri § 16. naj se v drugem odstavku nemškega teksta za besedo „Herstellung“ ustavita besedi „und Erhaltung“.

Končno prosim še, da se pri § 22. v slovenskem tekstu na koncu 6. odstavka dostavita besedi „končno-veljavno“ in da se v obeh tekstih v zadnjem odstavku izpremeni letnica „1859“ v „1854“.

Predlagam, da se §§ 12. do 22. sprejmejo s temi popravki.

Deželni glavar:

Debata je otvorjena, k besedi se je oglasil gospod tovariš dr. Šusteršič.

Poslanec dr. Šusteršič:

Visoka zbornica! Usojam si predlagati dve izpremembi k § 12.

§ 12. govori o porazdelitvi stroškov za vzdrževanje deželnih cest med deželni zaklad in med cestne okraje ter določa, da ima deželni zaklad nositi tri četrtine, cestni okraj pa eno četrtino teh stroškov.

Opozarjam častite gospode na § 28., ki sicer še ni v razpravi, ki pa vendar daje en motiv za moj predlog. Po § 28. se bo namreč cela gospodarska in tehnična uprava deželnih cest izročila cestnim odborom kot organom deželnega odbora. Na to se je treba ozirati in določiti razmerje deželnega zaklada in cestnega zaklada tako, da bo, četudi je prispevek cestnega zaklada izdatno manjši, vendar še tolik, da bo zadostno vplival na čut odgovornosti cestnega odbora, da se bo isti natančno zavedal svoje dolžnosti, da ima štediti in natančno paziti na vsak izdatek, ker se mora sicer tudi cestni okraj hujše obremeniti. Z ozirom na to bi po mojih mislih bolj odgovarjalo razmerje $\frac{2}{3} : \frac{1}{3}$.

Zaraditega predlagam (bere — liest):

„1.) V § 12. se izpremenite besedi ‚tri četrtine‘ v besedi ‚dve tretjini‘ in beseda ‚četrtino‘ v besedo ‚tretjino‘.“

Nadalje si usojam staviti še drug predlog, in ta zadeva četrti odstavek § 12., ki se tiče prispevka deželnega zaklada za nove zgradbe. Tukaj je rečeno (bere — liest):

„Prispevek deželnega zaklada se pri deželnih cestah ne sme odmeriti pod 50 % vseh stroškov.“

Meni se zdi nekoliko nevarna ta določba, in sicer zaraditega, ker bi iz te določbe izhajala lahko neka različnost, ki bi se potem v posameznih krajih občutila kot krivica. Kakor hitro bi se šlo čez mero 50 % v enem okraju, bi seveda drugi okraj zase isto zahtevali in nastala bi nezadovoljnost, ker bi s svojega subjektivnega stališča opravičeno trdil ta ali oni okraj, da se ne postopa enakomerno, ampak da se dele protekcije. Vrhutega bodo stroški dežele ob 50% prispevku že itak zadosti veliki.

Zaraditega predlagam (bere — liest):

„2.) V § 12. se odstavek četrti ima glasiti:

Prispevek deželnega zaklada se pri deželnih cestah odmeri s 50 % vseh stroškov, ki so pokriti po skladu.“

To sta tista dva predloga, katera si usojam staviti k § 12.

Deželni glavar:

K besedi je dalje oglašen gospod poslanec Višnikar.

Poslanec Višnikar:

Visoka zbornica! § 12. je pač najvažnejši paragraf tega zakona, ker določa, kdo naj plača velike stroške, ki se nalagajo po tem zakonu. Jaz sem hotel nasvetovati, da bi od vseh stroškov za vzdrževanje deželnih cest plačala deželni in okrajnocestni zaklad vsak polovico, ker pa ni upanja, da bi prodril, sem opustil to misel.

Glede računov deželnega stavbnega urada bi pa vendar nekoliko stvari omenil. Deželni stavbni urad pravi, da bodo stroški znašali okroglo 800.000 K. Deželni stavbni urad je vzel povprečno potrebsčino 5. let. Kakor sem jaz pregledal računске sklepe zadnjih let, so pa stroški mnogo višji. Po računu deželnega stavbnega urada bi prišlo od teh 800.000 K na mesto Ljubljano 36 %, to je 216.000 K. Ali ako vzamemo za podlago potrebsčino prejšnjih let, posebno let 1908. in 1909., bi po mojem računu — v podrobnosti se ne bom spuščal — znašala vsa potrebsčina za deželne ceste 1.020.000 K ali vsaj 1.000.000 K. Torej, če vzamemo 1.000.000 K, bi prišlo 255.000 K na Ljubljano in 745.000 K na deželo. Povprečno nas stane en kilometer 371 ali recimo 370 K. Ako vzamete, da bomo imeli deželnih cest 2600 km, je lahko izračunati, koliko bo to stalo. Oziral se deželni stavbni urad tudi ni na pomnožitev tehničnega osebja, katero bo vsekako treba pomnožiti. Jaz mislim, da ni dobro, ako se vse centralizira, drugače bodo morali tehniki, ki jih ima stavbni urad, večno komisijonirati. Za več okrajev skupaj bo treba določiti tehnike in jih nastaniti na deželi. Ti tehniki naj bi pa potem ne nadzorovali samo ceste, ampak tudi vodovode. Potem naj bi tudi nadzorovali, kako se izvršuje stavbni zakon. Vsaj veste, kako se na deželi zida. Vsak se hoče poriniti na cesto. Kako kljukaste so vasi! Če se pride na primer v Bohinjsko Bistrico, se komaj vun najde. Ako torej tehnike nastavite, lahko tudi nadzorujejo, kako se izvršuje stavbni red. Gospodje boste priznali, da bi se s tem veliko stroškov prihranilo in da bi bilo tudi za ljudi boljše, ako imajo take tehnike pri roki. Ne motimo se, — mi stojimo pred deficitom dveh milijonov kron, oziroma ceste nas bodo stale toliko, da se poveča deficit naš na dva milijona kron. Zato mislim tudi, da ni prav, ako se predaleč gre, preveč obljubi in cestnim okrajem premalo nalaga. V § 30. je rečeno, da smejo cestni odbori določiti samo 30% doklade. Torej, če so še tako zadolženi in če imajo še tako velik interes, da si napravijo kako cesto, ne smejo iti dalje, kakor do 30 %, dežela mora pa v takem slučaju plačati 70 %. To je tudi v četrti točki § 12. določeno, kjer je rečeno, da se prispevek deželnega zaklada ne sme odmeriti izpod 50 %. Jaz mislim, da bi se tu moralo reči ne „s pod“, ampak „pravilno“. Mislim, da hočete tukaj napraviti prevelik skok v deželni zaklad, ki je že tako prazen.

Po mojem mnenju bi bili zadosti olajšani okraj, če prevzame dežela polovico stroškov za vse deželne ceste.

Dalje bi bil za to, da se pri § 18., ki pravi v prvem odstavku (bere — liest):

„Za napravo in vzdrževanje občinskih cest in občinskih potov ali njih stavb se sme prispevati tudi iz deželnega zaklada, posebno tedaj, ako se ne dotika ozemlja dotične občine nobena deželna cesta“ — napravila neka izjema, oziroma omejitev. Jaz bi predlagal, da se pri prvem odstavku tega paragrafa med besedi „sme“ in „prispevati“ vrinejo besede „v posebno ozira vrednih slučajih“.

Torej stavljam k § 18., odstavek prvi, predlog (bere — liest):

„Po besedi ‚se sme‘ in pred besedo ‚prispevati‘ je uvrstiti besede: ‚v posebno ozira vrednih slučajih‘; v nemškem tekstu med besede ‚können‘ in ‚aus dem‘ besede: ‚in besonders berücksichtigungswürdigen Fällen.‘“

Deželni glavar:

Besedo ima gospod tovariš dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

Visoka zbornica! Nasproti predlogom neposrednega gospoda predgovornika predlagam jaz, da ostanimo pri besedilu, kakršno je predlagal gospod poročevalec upravnega odseka.

Kar se tiče eksponiranja tehnikov na deželi, ki naj bi poleg cest nadzorovali tudi vodovode in izvrševanje stavbnega reda, je to popolnoma stvar upravnega značaja in bo deželni odbor in deželni zbor potem imel dovolj prilike o tem razmišljati, ko bo enkrat cestni zakon v veljavi. Da bi pa sedaj že eksponirali tehnike, se mi ne zdi opravičeno. Če se bo cestna uprava pa enkrat razvila še bolj, potem ni izključeno, da bi deželni odbor lahko prišel tudi do tega.

Potem je gospod predgovornik omenjal, da bi ti tehniki tudi lahko nadzorovali vodovode. Tukaj smo pa nekoliko drugačnega mnenja, namreč da bi za to veliko bolj služili monterji, in deželni odbor sam že resno misli na to, da nastavi take monterje, ki ne bodo vodovodov samo nadzorovali, ampak ki bodo stvar takoj sami vzeli v roke in napake popravljali. Če pošljemo tehnika vun, pride ta v dotični kraj, konštatira, da je vodovod slab, napravi poročilo na deželni odbor in deželni odbor mora potem delo šele razpisati. Bolje je, da se pošlje ljudem monter, ki takoj sam delo izvrši. Glede vodovodov se bo stvar torej dala na ta način poskrbeti.

Kar se pa tiče izvrševanja stavbnega reda, je to stvar občin, in čemu ljudi nastavljeni, ko se danes stvar vrši brezplačno?

Kar se končno tiče 30% cestne doklade, je pa popolnoma opravičeno, da stavimo cestnim okrajnim odborom neke meje, čez katere ne smejo segati, ker se s tem silijo okrajni cestni odbori k štedenju. Sicer so jim pa take meje sedaj tudi že stavljenе, ker smejo samo do gotovega odstotka sami skleniti doklade in potrebujejo za višje doklade dovoljenje deželnega odbora in deželnega zbora. Torej take omejitve so jako

dobre, ni pa njih posledica, kakor misli gospod poslanec Višnikar, da bi zaradi tega dežela morala nositi 70 % potreščine. To je samo neka meja, ki bo cestne odbore silila k štedenju.

Kar se pa tiče § 18., namreč podpor za občinska pota, opozarjam, da je deželni odbor že sedaj opravičen dajati „v ozira vrednih slučajih“ take podpore, in ta pravica gre naprej. Tega dostavka pa treba ni, kar dokazuje besedilo § 18. samega, kateri pravi (bere — liest):

„Za napravo in vzdrževanje občinskih cest in občinskih potov ali njih stavb se sme prispevati tudi iz deželnega zaklada, posebno tedaj, ako se ne dotika ozemlja dotične občine nobena deželna cesta.“

Te prispevke dovoljuje deželni zbor v okviru od deželnega zbora odobrenega proračuna za ceste pa deželni odbor.“

Kar gospod poslanec Višnikar zahteva, je že veliko precizneje in natančneje v § 18. samem izrečeno in torej je najbolje ostati pri od upravnega odseka predlaganem besedilu. (Odobranje na levi. — Beifall links.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata sklenjena ter ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec Jaklič:

Kot poročevalec moram sicer vstrajati pri predlogih upravnega odseka, vendar se mi pa, kar predlaga gospod tovariš dr. Šusteršič, zdi primerno in bom tudi za to glasoval, predlog gospoda poslanca Višnikarja naj se pa odkloni.

Deželni glavar:

Preidemo na glasovanje, in sicer najprej o § 12.

Pri § 12., prvi odstavek, je stavil gospod tovariš dr. Šusteršič izpreminjalni predlog, da naj se namreč mesto besed „tri četrtine“ vstavita besedi „dve tretjini“ in potem mesto besede „četrtino“ beseda „tretjino“.

Gospodje, ki ste za predlog gospoda tovariša dr. Šusteršiča, prosim vstanite.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto, in torej je sprejet prvi odstavek § 12. z izpremembami nasvetovanimi po gospodu tovarišu dr. Šusteršiču.

Proti drugemu odstavku ni nobenega ugovora. Gospodje, ki ste za ta drugi odstavek, prosim, vstanite.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Pri tretjem, oziroma četrtem odstavku nasvetuje gospod tovariš dr. Šusteršič, da naj se glasi ta četrti odstavek (bere — liest):

„Prispevek deželnega zaklada se pri deželnih cestah odmeri s 50 % vseh stroškov, ki so pokriti po skladu.“

Gospodje, ki ste za ta izpreminjalni predlog, blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

In sedaj prideta še zadnja dva odstavka, proti katerima ni bilo ugovora.

Tisti gospodje, ki se strinjate tudi z zadnjima dvema odstavkoma, kakor jih nasvetuje gospod poročevalec, prosim, vstanite!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Pri §§ 13., 14., 15., 16. in 17. ni bilo stavljenih nobenih izpreminjalnih predlogov. Gospodje, ki ste tudi za te paragrafe, vštveši § 17., izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

In sedaj bomo glasovali o § 18.

Tukaj stavlja gospod poslanec Višnikar pri prvem odstavku predlog, naj se po besedah „se sme“ in pred besedo „prispevati“ uvrstijo še besede: „v posebno ozira vrednih slučajih“.

Mi bomo glasovali najprej o izpreminjalnem predlogu gospoda poslanca Višnikarja. Gospodje ki ste za uvrstitev teh besed „v posebno ozira vrednih slučajih“, prosim, vstanite!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Odklonjeno.

In gospodje, ki ste za besedilo § 18., kakor je predlaga upravni odsek, prosim, vstanite!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

In sedaj bomo lahko skupno glasovali o §§ 19., 20., 21. in 22., proti katerim ni bilo ugovora.

Gospodje, ki ste za te paragrafe, kakor jih nasvetuje gospod poročevalec, prosim, vstanite!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Tudi sprejeto.

In sedaj pride na vrsto tretja debata, poglavje III., ki govori o pristojnosti v cestnih stvarih, in pa poglavje IV., katero določa pravico političnih oblastev do nadzorstva.

Ta debata bo torej obsegala §§ 23. do vštetega § 36.

Prosim gospoda poročevalca, da uvede razpravo.

Poročevalec Jaklič:

Predlagam, da se sprejme tiskano besedilo pri §§ 23. do 36. s sledečimi izpremembami:

Pri § 25. je besedilo pod točko 4. nadomestiti s sledečim besedilom (bere — liest):

„Za cestne okrajne odbore izdajati poslovnik in navodila glede tehničnega in gospodarskega oskrbovanja deželnih cest kakor tudi nadzorovati vse njihovo poslovanje;

Die Erlassung der Geschäftsordnung und von Instruktionen, betreffend die technische und ökonomische Verwaltung der Landesstraßen für die Straßenbezirksausschüsse, wie auch die Aufsicht über die gesamte Geschäftsführung derselben;“ —

Potem je treba v soglasje spraviti nemški tekst s slovenskim besedilom, in sicer v odstavku 6., kjer

se ima v 8. vrstici beseda „Verwaltungskosten“ popraviti v „Erhaltungskosten“.

Končno se imata še v 3. vrsti 10. točke tega paragrafa v nemškem tekstu za besedo „Gemeindestraßen“ uvrstiti besedi „und Gemeindewegen“.

Pri § 26. je v slovenskem besedilu točke 1. med besedi „deli“ in „glavinske“ uvrstiti besede „glavinskega premoženja ali“.

V § 27. je popraviti v prvem odstavku v drugi vrsti nemškega teksta tiskovno pomoto „Vezahlung“ v „Bezahlung“.

Istotako je pri § 29. popraviti na koncu drugega odstavka v slovenskem tekstu tiskovno pomoto „maglstrat“ v „magistrat“.

Dalje predlagam, da se pri § 30. v drugi vrsti prvega odstavka slovenskega besedila med besedi „glede“ in „deželnih“ vrine beseda „uprave“.

Dalje prosim pri § 35. v slovenskem tekstu na koncu točke 3. napačno številko paragrafa „18“ popraviti v „19“.

In končno še predlagam, da se pri § 36. v drugi vrsti prvega odstavka v slovenskem besedilu med besedi „ceste“ in „ohranijo“ vrineta besedici „in pota“.

Nemški tekst je pravilen.

V drugem predlagam, da se §§ 23. do vštetega § 36. sprejmejo, kakor so tiskani.

Deželni glavar:

Debata je otvorjena, k besedi je oglašen gospod poslanec dr. Šusteršič.

Poslanec dr. Šusteršič:

Visoka zbornica! § 28. predležečega načrta veli (bere — liest):

„Deželnemu odboru po § 25. pristojne tehnično in gospodarsko oskrbovanje v kakem okraju ležečih deželnih cest ali pa stavb, ki jih je posebej vzdrževati iz deželnega zaklada, je izročeno povsem cestnemu okrajnemu odboru, da je izvršuje neposredno kot organ deželnega odbora,“ —

Potem pa pridejo še besede (bere — liest):

„pod njegovim nadzorstvom in proti polaganju računov.“

Moj predlog gre na to, da te zadnje besede „pod njegovim nadzorstvom in proti polaganju računov“ odpadejo, to pa zaradi tega, ker bi te besede utegnile tudi dati povod za popolnoma napačno interpretacijo.

Ako § 28. jasno pravi: „kot organ deželnega odbora“, je s tem vse rečeno, namreč da je cestni odbor organ deželnega odbora, da se mu je v vsakem oziru ravnati po navodilih deželnega odbora, da ima spolnovati ukaze deželnega odbora, — tedaj kratkomalo — njegova vloga je vloga organa in organ se mora seveda pokoriti tistemu, čegar organ je.

Tisti odstavek: „pod njegovim nadzorstvom in proti polaganju računov“ bi lahko provzročil neko omejevalno interpretacijo v tem zmislu, kakor da bi deželni odbor sploh ne imel nobene druge pravice, kakor nadzirati cestne okrajne odbore in zahtevati od njih polaganje računov. To pa ni misliti, ker ten-

denca celega zakona je centraliziranje cestnega gospodarstva v deželni upravi.

Da se vsaka možnost napačne interpretacije § 28. odstrani, predlagam torej, da v § 28. odpadejo zadnje besede, to je besede: „pod njegovim nadzorstvom in proti polaganju računov.“ (Odobranje na levi. — Beifall links.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec Višnikar ima besedo.

Poslanec Višnikar:

Visoka zbornica! V § 24., točka 5., je določeno, da je za priklade nad 20 % do všteti 30 % potreben sklep deželnega zbora. Dosedaj je deželni zbor smel dovoljevati pobiranje priklad do 50 %. Po mojem mnenju ta skritev ni utemeljena in v konsekvenci tega hočem jo spodbijati.

Potem se v § 30. drugi in tretji stavek točke 4. glasita (bere — liest):

„Višje kot 30% okrajne priklade se ne smejo skleniti.

Kako se ima pokriti morebitna višja potrebščina, se določi s posebnim deželnim zakonom.“

Tedaj jaz mislim, da je ta določba v § 30. neopravičena. Vzemite, kakor sem že danes rekel, da ima kak cestni okraj veliko dolga ali da se posebno zanima za kako cesto, ki je popolnoma lokalnega pomena, in da se mu v tem slučaju brani višja kakor 30% priklada! To je nekaka kuratela nad dotičnim cestnim okrajem ali občino, ki ni na mestu. Krči pa se s tem tudi avtonomija. Kako se hoče braniti cestnemu odboru, če hoče kako lepo cesto ali kako kanalizacijo napraviti? Če se sklene višja kakor 30% priklada, pride stvar itak pred deželni odbor, ki sklepa, ali je višja priklada potrebna ali ne. Vsaj smo tudi za druge namene sklepali še o višjih, celo 300% dokladah, zakaj pa naj bi bili ravno pri cestah tako strogi?

Jaz torej predlagam (bere — liest):

„1.) I z b r i š e se drugi in tretji stavek točke 4. § 30.:

Višje kot 30% okrajne priklade se ne smejo skleniti. Kako se ima pokriti morebitna višja potrebščina, se določi s posebnim deželnim zakonom.

Höhere als 30% Bezirksumlagen dürfen nicht beschlossen werden. Die Bedeckung eines allenfalls höheren Erfordernisses wird durch ein besonderes Landesgesetz geregelt.

2.) Pri § 24., točki 5., naj se namesto besed: „nad 20 % do všteti 30 %“ uvrste besede: „nad 20 % do všteti 50 %“, in v nemškem tekstu: „über 20 % bis einschließlich 50 %.“

To je bilo določeno tudi v sedanjem zakonu, in jaz mislim, da ta določba ni slaba.

Deželni glavar:

Besedo ima gospod tovariš dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

Visoka zbornica! Izpreminjalni predlog gospoda tovariša dr. Šusteršiča k § 28. je opravičen iz razlogov, katere je on sam navajal. Dostavek: „pod njegovim nadzorstvom in proti polaganju računov“ je res odveč, ker je v nadaljnjem kompetenca deželnega odbora že veliko natančneje določena.

Kar se pa tiče izpreminjalnega predloga gospoda tovariša Višnikarja, da naj bi deželni zbor smel dovoljevati do 50% priklade, se mi to ne zdi umestno, kajti pomislite, če mi dovolimo priklado do 30 %, je to z ozirom na deželni prispevek že jako huda obremenitev za cestni okraj. Vpoštevati je pa še eno stvar. Z višjimi izdatki okrajev korespondira višji deželni prispevek dežele, mi tudi deželo potegnemo v večje stroške. To je eno z drugim v zvezi in zato se mi zdi popolnoma opravičeno, če se čez 30 % ne gre. Gospod poslanec Višnikar je navedel nekatere slučaje, na primer kako kanalizacijo, v katerih po njegovih mislih cestni odbori s 30% priklado morda ne bodo mogli izhajati. Take posebne stvari pa ne spadajo v cestni zakon. Za kanalizacijo imajo skrbeti občine, ne pa cestni odbor. Ako pa kdo morda hoče imeti posebno lepo cesto v bližini kolodvora, imamo tukaj zopet druge faktorje, za kanalizacijo, trotoarje itd. pa imajo vedno skrbeti občine.

Iz teh razlogov bom jaz glasoval proti izpreminjalnima predlogoma gospoda poslanca Višnikarja. (Klici na levi — Rufe links: „Dobro, dobro!“)

Deželni glavar:

Če nihče več ne želi besede, —

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.) je debata zaključena.

Gospod poročevalec ima končno besedo.

Poročevalec Jaklič:

Akomodiram se izpreminjalnemu predlogu gospoda tovariša dr. Šusteršiča k § 28., prosim pa, da se odklonijo izpreminjalni predlogi gospoda poslanca Višnikarja.

Deželni glavar:

Bomo sedaj glasovali.

Proti §§ 24., 25., 26. in 27. ni bilo ugovora, in torej lahko skupno o njih glasujemo.

Gospodje, ki ste za §§ 24., 25., 26. in 27., prosim, vstanite!

(Zgodi se. — Geschieht.)

So sprejeti.

Pri § 28. stavi gospod tovariš dr. Šusteršič predlog, da naj odpadejo sklepne besede: „pod njegovim nadzorstvom in proti polaganju računov.“

Mi bomo torej najprej glasovali o § 28. do teh besed, in jaz prosim tiste gospode, ki se strinjajo s § 28. izpustivši besede „pod njegovim nadzorstvom in proti polaganju računov“, da blagovolijo vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

In sedaj prosim gospode, ki se strinjate tudi s temi besedami: „pod njegovim nadzorstvom in proti polaganju računov“, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschichte.)

Predlog je padel, in § 28. je tako sprejet, kakor je predlagal gospod tovariš dr. Šusteršič.

Proti § 29. ni ugovora.

Gospodje, ki se strinjate s § 29., prosim, vstanite!

(Zgodi se. — Geschichte.)

Sprejeto.

Pri § 30. je stavil gospod tovariš Višnikar predlog, da naj odpadeta drugi in tretji stavek točke 4., ki se glasita (bere — liest):

„Višje kot 30% okrajne priklade se ne smejo skleniti. Kako se ima pokriti morebitna višja potrebščina, se določi s posebnim deželnim zakonom.

Höhere als 30% Bezirksumlagen dürfen nicht beschlossen werden. Die Bedeckung eines allenfalls höheren Erfordernisses wird durch ein besonderes Landesgesetz geregelt.“

Jaz bom dal torej na glasovanje § 30. brez drugega in tretjega stavka točke 4.

Gospodje, ki ste za ves § 30. brez drugega in tretjega stavka točke 4., prosim, vstanite!

(Zgodi se. — Geschichte.)

Sprejeto.

In sedaj pozivljam one gospode, ki ste tudi za te besede (bere — liest):

„Višje kot 30% okrajne priklade se ne smejo skleniti. Kako se ima pokriti morebitna višja potrebščina, se določi s posebnim deželnim zakonom.

Höhere als 30% Bezirksumlagen dürfen nicht beschlossen werden. Die Bedeckung eines allenfalls höheren Erfordernisses wird durch ein besonderes Landesgesetz geregelt.“ — da izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschichte.)

Sprejeto.

In sedaj bomo skupno glasovali o §§ 31. do vštete § 36., proti katerim ni bilo nobenega ugovora.

Gospodje, ki ste za §§ 31., 32., 33., 34., 35. in 36., prosim, vstanite!

(Zgodi se. — Geschichte.)

Sprejeto.

In sedaj pride razprava o poglavju V., to je o §§ 37. do vštete § 52.

Prosim gospoda poročevalca, da vpelje razpravo.

Poročevalec Jaklič:

Popraviti bo treba § 40., kjer je v tretji vrsti prvega odstavka za besedama „ozirajoč se“ uvrstiti besede „na obseg okraja“.

Istotako prosim v nemškem tekstu v četrti vrsti prvega odstavka za besedo „Berücksichtigung“ ustaviti besede „der Ausdehnung des Bezirkes“.

Dalje naj se v četrti, oziroma peti vrsti prvega odstavka v slovenskem tekstu besede „ter zaslišavši občine“ nadomestijo s stavkom: „Deželni odbor je pa dolžan občini, ki šteje nad 3000 prebivalcev, vse kako odkazati vsaj enega odbornika“.

V nemškem tekstu pa je v prvem odstavku v peti, oziroma šesti vrstici črtati besede „nach Anhörung der Gemeinden“; — dalje je za besedo „verteilt“ postaviti piko, in mesto besedice „und“ je ustaviti novi stavek: „Der Landesausschuß ist jedoch verpflichtet, einer Gemeinde, die über 3000 Einwohner zählt, jedenfalls mindestens ein Ausschußmitglied zuzuweisen.“

Končno se ima beseda „gleichzeitig“ pisati z veliko začetno črko, za to besedo „Gleichzeitig“ pa je ustaviti še besede: „bezeichnet der Landesausschuß“.

Besedo „bezeichnet“ začetkom sedme vrstice je črtati.

Prosim, da se § 40. sprejme s temi popravki, v ostalem pa naj se vse sprejme, kakor je tiskano.

Deželni glavar:

Otvaram debato.

K besedi se je oglasil gospod poslanec Višnikar.

Poslanec Višnikar:

Pri § 40. sem hotel opomniti, da je drugače sklenjen bil v upravnem odseku, kakor je tiskan. To sedaj odpade, ker ga je že gospod poročevalec popravil. Omeniti mi je pa pri tem paragrafu še nekaj drugega. Jaz ne bom zagovarjal tistih privilegijev, ki jih imajo po starem zakonu višji davkoplachevalci, ampak tukaj so pa popolnoma prezrta mesta, na katerih davčno moč bi se vendar bilo treba ozirati. Po starem zakonu so po § 31. imela mesta in trgi, ki so naštetih v § 3. deželnozborskega volilnega reda za vojvodino Kranjsko, pravico, imeti v cestnem odboru po enega zastopnika. Jaz bi tukaj tudi ne hotel izključiti drugih trgov, na primer na Notranjskem Vipave in Cerknice, ki so večji, pa ne volijo v zmislu § 3. deželnega volilnega reda cestnega odbornika. Po mojih mislih bi bilo pravično, ako se mestom in tistim trgov, ki štejejo vsaj 1000 prebivalcev, na vsak način dovoli, da bi imeli svojega zastopnika v cestnem odboru, in zaradi tega predlagam (bere — liest):

„Drugi odstavek § 40. naj se glasi:

V cestnem okraju se nahajajočim mestom in tistim trgov, ki štejejo nad 1000 prebivalcev, kakor tudi drugim občinam, ki imajo nad 3000 prebivalcev, je odkazati vsaj enega odbornika.

Den im Straßenbezirke befindlichen Städten und jenen Märkten, welche über 1000 Einwohner zählen, sowie auch anderen Gemeinden mit mehr als 3000 Einwohnern ist mindestens ein Ausschußmitglied zuzuweisen.“

Jaz mislim, da je to pravično, da se nekoliko jemlje ozir na tiste faktorje, ki morajo nositi največja bremena, sicer je vse odvisno od deželnega odbora, na katerega objektivnost ne verujemo vsi. (Ironičen smeh na levi. — Ironisches Gelächter links.)

Dalje je v § 50. izrečeno (bere — liest):

„Uradni sedež cestnega okrajnega odbora določa po zaslišanju istega deželni odbor.“

To je nekako kršenje avtonomije. Mislim, da naj bi cestni odbor sam določil svoj sedež, in deželni odbor lahko temu pritrdi. Tako je bilo tudi po starem zakonu in zato predlagam (bere — liest):

„§ 50. naj se glasi:

Cestni okrajni odbor določa svoj uradni sedež dogovorno z deželnim odborom.

Der Straßenbezirksausschuß bestimmt seinen Amtssitz im Einvernehmen mit dem Landesausschusse.“

Naposled je v § 52. izrečeno (bere — liest):

„Politično deželno oblastvo je upravičeno, potem ko je zaslialo deželni odbor, razpustiti cestni okrajni odbor.“

Po tej določbi ima tedaj deželna vlada pravico razpustiti cestne odbore brez vsakih stvarnih razlogov. Jaz mislim, da gre to predaleč, če se tudi pravi „po zaslišanju deželnega odbora“.

Predlagam torej pri § 52., da naj bi se prvi odstavek glasil (bere — liest):

„C. kr. deželna vlada je upravičena, potem ko je zasliala deželni odbor, razpustiti cestni okrajni odbor, ako hudo krši zakon ali trajno zanemarja svoje dolžnosti.“

Die k. k. Landesregierung ist berechtigt, den Straßenbezirksausschuß wegen grober Verletzung des Gesetzes oder einer dauernden Vernachlässigung seiner Pflichten nach Einvernehmung des Landesausschusses aufzulösen.“

In drugi odstavki § 52. bi se potem imel glisiti (bere — liest):

„Iz ravno tistih vzrokov sme po nasvetu deželnega odbora odstaviti od posla posamezne člane cestnega okrajnega odbora, ki se v prihodnji volilni dobi ne morejo zopet izvoliti.“

Aus denselben Gründen können einzelne Mitglieder des Straßenbezirksausschusses über Antrag des Landesausschusses ihres Amtes entsetzt werden und sind dieselben für die nächste Wahlperiode nicht wieder wählbar.“

Jaz mislim, da je to pravično, da naj to, kar je tukaj v tiskanem besedilu določeno za posamezne člane, velja tudi za celi odbor. S tem, kar predlagam, pa se prepriči, da ne bo vlada mogla cestni odbor, ki jej slučajno ne ugaja, kar svojevoljno razpustiti.

Prosim visoko zbornico, da te moje popolnoma pravične predloge upošteva.

Deželni glavar:

Besedo ima gospod poslanec Pirc.

Poslanec Pirc:

Visoka zbornica! V prvotnem načrtu cestnega zakona, kakor se nam je predložil lansko jesen, se je odkazal okrajnim cestnim odborom precej omejen delokrog. Njih glavna naloga bi bila, nadzorovati napravo in vzdrževanje občinskih cest ter potov, vaških ter gospodarskih potov in dovoljevati podpore iz okraj-

nega cestnega sklada za občinske ceste ter pota. Glasom § 25. takratnega načrta si je namreč deželni odbor pridržal povsem oskrbovanje, tako tehnično kakor gospodarsko, deželnih cest, to se pravi, odvzela se je okrajnim cestnim odborom dosedanja pravica oskrbovanja deželnih in okrajnih cest, ali kakor se bodo imenovali, deželnih cest I. in II. vrste. Vsled določbe § 28. bi sicer imel deželni odbor pravico, to oskrbovanje deloma ali popolnoma prepustiti okrajnim cestnim odborom, vezan pa v to ne bi bil. Tendenca prvotnega načrta je tedaj bila ta, da se cestna uprava po možnosti centralizuje.

Bržčas se je odločil deželni odbor za to načelo vsled neprijetnih izkušenj, katere je imel z nekaterimi okrajnimi cestnimi odbori, in zato ne vem, če je bilo posebno modro, da je z bistveno izpremembo § 28. prvotnega načrta zopet posegel po principu decentralizovanja cestne uprave. § 28. zakonskega načrta, kakor smo ga dobili v roke v zadnji seji, določa namreč, da je oskrbovanje deželnih cest tako tehnično kakor gospodarsko povsem prepustiti okrajnim cestnim odborom, ki naj to pravico izvršujejo neposredno. Žalibože se k izpremenjenemu načrtu ni priložilo nikakega motivnega poročila, ki bi nas vsaj poučil o nagibih, ki so napotili deželni odbor, da je opustil svoje prvotne stališče. Ne preostaja nam drugega, kakor konstatirati dejstvo, da bodo okrajni cestni odbori po novem cestnem zakonu velevažne korporacije, ki bodo imele obsežno avtonomijo in na razpolago velika denarna sredstva.

Ker se bo z uveljavljenjem novega cestnega zakona močno podražila deželna uprava, kar bodo poleg Ljubljane občutila zlasti tudi mesta in trgi na deželi, zanima nas tu v prvi vrsti sestava okrajnih cestnih odborov in vprašanje, če ter v koliko bodo tudi zastopniki mest in trgov poklicani k sodelovanju v okrajnih cestnih odborih.

Sestava okrajnih cestnih odborov po sedaj veljavnem zakonu temelji na čelu interesnega zastopstva. Mesta in trgi, večji posestniki, večji industrijalci ter trgovci in občinska predstojništva kmetskih občin dotičnega cestnega okraja volijo po skupinah svoje zastopnike v okrajni cestni odbor. Vrhutega ima največji davkoplačevalec cestnega okraja virilni glas v cestnem odboru. Novi cestni zakon hoče korenito pomesti z interesnim zastopstvom. Poleg dveh ali treh zaupnikov deželnega odbora bi sedeli v okrajnem cestnem odboru zgolj odborniki, izvoljeni po občinskih odborih posameznih občin dotičnega skladovnega okraja. Na mesto interesnega zastopstva naj stopi tedaj krajevno zastopstvo. Kakih 15 let sem že član okrajnega cestnega odbora kranjskega in tekom te dobe sem imel priliko, spoznavati upravo in poslovanje okrajnega cestnega odbora. Z ozirom na te večletne izkušnje izjavljam kar odkrito, da se mi vidi princip krajevnega zastopstva za cestne odbore pravi. Ako kdo, potem ima gotovo občina interes na cestni upravi in ta interes bi se uveljavil s krajevnim zastopstvom v cestnih

odborih. S krajevnim zastopstvom bi se olahkočilo poslovanje cestnih odborov in delovanje bi postalo intenzivnejše, kajti odborniki kot zastopniki posameznih občin bi bili boljše poučeni o nedostatkih cestne uprave v svojem kraju, kakor so sedaj odborniki, izvoljeni po skupinah. Zanimanje za delovanje okrajnih cestnih odborov bi rastlo in tudi kontrola bi bila boljše. Seveda bi imelo krajevno zastopstvo tudi svojo slabost. Odborniki bi izkušali za svoje, po njih zastopane občine izposlovati kar največ udobnosti iz enostavnega razloga, da bi se jim ne moglo kaj očitati in da bi se jih ne prezrlo pri prihodnjih volitvah. Nevarnost je velika, da se bodo stavile pretirane zahteve na okrajno-cestni zaklad.

Cestni okrajni odbor naj po novem zakonu obstoja iz 7 do 18 odbornikov. Po § 39. določa število deželni odbor po velikosti in važnosti občin, ki leže v dotičnem cestnem okraju. Cestni okraji z najmanj 40.000 prebivalci morajo imeti vsaj 15, z najmanj 30.000 prebivalci vsaj 12 in okraji z najmanj 20.000 prebivalci vsaj 10 odbornikov.

Največje važnosti glede sestave cestnih odborov je za mestne in tržne občine § 40., ki določa, da deželni odbor porazdeli odbornike, katere je voliti v cestni odbor, med posamezne občine cestnega okraja, vpoštevajoč davčno moč, število prebivalstva in občila. Prav tako določa deželni odbor občine, ki volijo skupno.

§ 40. novega cestnega zakona vsebuje veliko nevarnost za mestne in tržne občine. Dočim § 39. zahteva, da morajo posamezni cestni okraji z ozirom na mnogobrojnost prebivalstva dobiti gotovo število odbornikov, govori § 40. le splošno, kakšni oziri naj vodijo deželni odbor pri razdelitvi odbornikov med posamezne občine. Vse je prepuščeno razsodnosti deželnega odbora, zakon pa ne nudi nobenega sredstva, s katerim bi bilo možno siliti deželni odbor, da bi se pri razdelitvi odbornikov res oziralo na davčno moč, na število prebivalstva in na občila.

Prožna stilizacija § 40. odpira na stežaj vrata samovoljni deželnega odbora. Gospoda, ne prikrivajmo si ničesar! Vsaka stranka, ki je na krmilu, izkuša ojačiti svoje stališče in skrbi za to, da dobi trajno premoč v posameznih zastopih. Prav tako Slovenska Ljudska Stranka in radi tega Vam nočem ničesar očitati. Vsakemu je srajca bližje, kakor suknja. (Smeh na levi. — Gelächter links.) Kakor imenujete v okrajne cestne odbore, v okrajne šolske svete in druge korporacije le svoje ljudi, prav tako bi izkoriščali § 40. cestnega zakona na škodo mestnim in tržnim občinam. Ako se pa ozirate na veliko davčno moč mestnih in tržnih občin, potem boste morali priznati, da mesta in trgi opravičeno zahtevajo primerno zastopstvo v okrajnih cestnih odborih. Za vzgled naj Vam navedem kranjski sodni, odnosno cestni okraj, ki plačuje na direktnih davkih K 134.933·48. Od te vsote pade na Kranj K 44.903 —, tedaj ravno tretjina. Istotako plačuje Škofja Loka dobro

šestino direktnih davkov v škofjeloškem sodnem okraju. Tako prispevati obe mesti, eno z $\frac{1}{9}$, drugo z $\frac{1}{6}$ k okrajno-cestnemu zakladu, za katerega se ravno pobira cestna naklada na neposredne davke. Slično razmerje je tudi po drugih okrajih.

Če tedaj mestne občine tako izdatno prispevajo in bodo vsled novega cestnega zakona morale še obilnejše prispevati k stroškom cestne uprave, potem pač zahteva čut pravičnosti, da se ozirate nanje pri razdelitvi cestnih odbornikov med posamezne občine. To se bo pa zgodilo le tedaj, ako se zakonijo njih upravičene zahteve po primernem zastopstvu v okrajnih cestnih odborih, kar bi kar nič ne kršilo načela krajevnega zastopstva. Saj so menda mestne in tržne občine prav tako krajevni zastopi kakor kmečke občine.

Z ozirom na navedene razloge prav toplo podpiram predlog tovariša Višnikarja, ki meri na to, da se v cestnem okraju nahajajočim mestom in tistim trgom, ki štejejo nad 1000 prebivalcev, odkaže vsaj en odbornik. Prosim Vas, da glasujete za ta upravičeni predlog.

Deželni glavar:

Besedo ima gospod tovariš dr. Krek.

Poslanec dr. Krek:

Visoka zbornica! Želja, ki je diktirala predlog gospoda tovariša Višnikarja in ki je tudi izzvala več toplih besed iz ust cenjenega gospoda neposrednjega predgovornika, je opravičena, želja namreč, da se morajo cestnoodborniška mesta razdeliti primerno davčni moči, primerno številu prebivalstva in primerno obsegu občine. Želja je opravičena, toda gre se samo za to, ali je oblika, kakor želita cenjena gospoda predgovornika Višnikar in Pirč, naj se tej želji izraz da v zakonu, opravičena in boljše, nego oblika, kakor jo je izbral upravni odsek v načrtu, ki ga nam predlaga. V § 40. imamo sledeče besedilo (bere — list):

„Volitev vpelje deželni odbor, razdeli odbornike, katere je izvoliti v cestni okrajni odbor med občine cestnega okraja, ozirajoč se na obseg okraja, na davčno moč, na število prebivalstva in na občila. Deželni odbor je pa dolžan občini, ki šteje nad 3000 prebivalcev, vsekako odkazati vsaj enega odbornika. Istočasno določi one občine, ki volijo vkup s sosednimi občinami.

Deželni odbor določi tudi dan in kraj volitve.“

Po moji sodbi je to določilo mnogo boljše zaradi tega, ker ne ustvarja kakega posebnega privilegija samo glede na neko v zgodovinskem razvoju se ustalivše ime: „mesto“ ali „trg“. Taka reč kazi zakon. Mi se ne oziramo na to, ali se imenuje kaka občina mestna ali ne. Mi imamo v naši deželi občine, kmetske občine, ki imajo gotovo več pomena, kakor nekatere občine, ki se imenujejo mesta, n. pr. Jesenice, Domžale itd., in le zaradi tega, ker je to neka historična titulatura, štaturirati glede njih predpavico v zakonu, nikakor ne gre. Pač je pa po načelu, izraženem v § 40., izključeno, da ne bi mesta, ki so

večjega pomena, ne dobila zadostnega zastopstva v cestnem okrajnem odboru. (Poslanec — Abgeordneter Pir: „Plačujete veliko!“ — „Harmonika!“) Nobene harmonike ni tukaj, mi le nečemo mumije, ampak zastop, ki bo res odgovarjal razmeram enega kraja, in zato morajo principi jasni biti, izvršitev se bo pa godila razmerno, in zaradi tega jaz priporočam, naj se vsi izpreminjalni predlogi glede volitve v cestni odbor odklonijo. (Živahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall links.)

Deželni glavar:

Do besede pride sedaj gospod poslanec dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

Z ozirom na pozno uro se odpovem besedi. (Klici — Rufe: „Dobro!“)

Deželni glavar:

Ali želi morda še kdo drugi izmed gospodov poslancev besede k tej skupini paragrafov od § 37. do vštetelega § 52.?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)
Ker ne, — gospod poročevalec.

Poročevalec Jaklič:

Nimam ničesar več omeniti in samo predlagam, da se vsi §§ 37. do 52. sprejmejo, kakor so tiskani, § 40. pa tako, kakor sem prej omenil.

Deželni glavar:

Preidimo torej na glasovanje.

Proti §§ 37. do vštetelega § 39. ni bilo ugovora.

Mi bomo tedaj skupno o njih glasovali in jaz prosim tiste gospode, ki se strinjate s §§ 37., 38. in 39., da izvolite vstati.

(Zgodi se. — Geschicht.)

Sprejeto.

Pri § 40. imamo dva predloga, in sicer najprej predlog upravnega odseka, kakor ga je danes popoldne predlagal gospod poročevalec v popravljenem tekstu (bere — liest):

„Volitev vpelje deželni odbor, razdeli odbornike, katere je izvoliti v cestni okrajni odbor, med občine cestnega okraja, ozirajoč se na obseg kraja, na davčno moč, na število prebivalstva in na občila. Deželni odbor je pa dolžan občini, ki šteje nad 3000 prebivalcev, vsekako odkazati vsaj enega odbornika.

Deželni odbor določa tudi dan in kraj volitve.“
in nemški (bere — liest):

„Die Einleitung der Wahl erfolgt durch den Landesausschuß, der die zu wählenden Mitglieder des Straßenbezirksausschusses unter die Gemeinden des Straßenbezirkes mit Berücksichtigung der Ausdehnung des Bezirkes, der Steuerleistung, der Bevölkerungszahl und der Kommunikationsverhältnisse verteilt. Der Landesausschuß ist jedoch verpflichtet,

einer Gemeinde, die über 3000 Einwohner zählt, jedenfalls mindestens ein Ausschußmitglied zuzuweisen. Gleichzeitig bezeichnet der Landesausschuß jene Gemeinden, die mit anderen nächstgelegenen Gemeinden zusammen zu wählen haben.

Auch hat der Landesausschuß den Tag der vorzunehmenden Wahl und den Ort der Wahl festzusetzen.“

Gospod poslanec Višnikar pa predlaga (bere — liest):

„Drugi odstavek § 40. naj se glasi:

V cestnem okraju se nahajajočim mestom in tistim trgom, ki štejejo nad 1000 prebivalcev, kakor tudi drugim občinam, ki imajo nad 3000 prebivalcev, je odkazati vsaj enega odbornika.

Den im Straßenbezirke befindlichen Städten und jenen Märkten, welche über 1000 Einwohner zählen, sowie auch anderen Gemeinden mit mehr als 3000 Einwohnern ist mindestens ein Ausschußmitglied zuzuweisen.“

Jaz bom uredil glasovanje tako, da bom najprej dal glasovati principiuelno o predlogu gospoda poslance Višnikarja. Tisti gospodje, ki v principu pritrdite predlogu gospoda poslance Višnikarja, izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschicht.)

Je odklonjen.

Sedaj prosim glasovati o predlogu gospoda poročevalca.

Gospodje, ki ste za § 40., kakor sem ga ravno prej v celoti prečital, prosim, vstanite.

(Zgodi se. — Geschicht.)

Sprejeto in s tem je § 40. rešen.

Proti §§ 41., 42., 43., 44., 45., 46., 47., 48. in 49. ni bilo ugovora, torej se bo skupno o njih glasovalo.

Gospodje poslanci, ki se strinjate z vsemi temi paragrafi, prosim, vstanite!

(Zgodi se. — Geschicht.)

So sprejeti.

Pri § 50. stavlja gospod poslanec Višnikar predlog (bere — liest):

„§ 50. naj se glasi:

Cestni okrajni odbor določa svoj uradni sedež dogovorno z deželnim odborom.

Der Straßenbezirksausschuß bestimmt seinen Amtssitz im Einvernehmen mit dem Landesausschusse.“

Gospodje, ki pritrdite temu predlogu, prosim, vstanite!

(Zgodi se. — Geschicht.)

Je ostal v manjšini.

In gospodje, ki se strinjate s § 50. po predlogu upravnega odseka, prosim, da vstanete!

(Zgodi se. — Geschicht.)

Sprejeto.

Pri § 51. ni bilo ugovora. Gospodje, ki mu pritrdite, kakor je tiskan, blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschicht.)

Je sprejet.

Pri § 52. je stavil gospod poslanec Višnikar dva izpreminjalna predloga, in sicer pri prvem odstavku in pri drugem odstavku.

Bom najprej dal na glasovanje predlog gospoda poslanca Višnikarja o prvem odstavku, kateri predlog se glasi (bere — liest):

„Odstavek 1. naj se glasi:

Č. kr. deželna vlada je upravičena, potem ko je zaslislala deželni odbor, razpustiti cestni okrajni odbor, ako hudo krši zakon ali trajno zanemarja svoje dolžnosti.

Die k. k. Landesregierung ist berechtigt, den Straßenbezirksausschuß wegen grober Verletzung des Gesetzes oder einer dauernden Vernachlässigung seiner Pflichten nach Einvernehmung des Landesausschusses aufzulösen.“

Gospodje, ki se strinjate s tem predlogom, prosim, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschichte.)

Je odklonjen.

In sedaj pozivljam gospode, ki ste za prvi odstavek § 50. po besedilu, ki ga zastopa gospod poročevalec, da izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschichte.)

Sprejeto.

Pri drugem odstavku bomo zopet najprej glasovali o izpreminjalnem predlogu gospoda poslanca Višnikarja, ki se glasi (bere — liest):

„Iz ravno istih vzrokov sme po nasvetu deželnega odbora odstaviti od posla posamezne člane cestnega okrajnega odbora, ki se v prihodnji volilni dobi ne morejo zopet izvoliti.

Aus denselben Gründen können einzelne Mitglieder des Straßenbezirksausschusses über Antrag des Landesausschusses ihres Amtes entsetzt werden und sind dieselben für die nächste Wahlperiode nicht wieder wählbar.“

Gospodje, ki ste za ta predlog, prosim vstanite!

(Zgodi se. — Geschichte.)

Je tudi odklonjen.

In sedaj pozivljam gospode, ki ste za drugi odstavek po nasvetu upravnega odseka, prosim, vstanite!

(Zgodi se. — Geschichte.)

Sprejeto.

Istotako prosim gospode, ki se strinjate tudi s tretjim in četrtnim odstavkom § 52., da izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschichte.)

Sta tudi sprejeta in s tem je rešen § 52.

Sedaj pridejo na vrsto §§ 53., 54., 55. in 56.

Prosim, gospod poročevalec!

Poročevalec Jaklič:

Predlagam, da se §§ 53., 54. in 55. sprejmejo neizpremenjeno, kakor so tiskani, § 56. pa naj se glasi (bere — liest):

„Mojemu ministru za javna dela, Mojemu ministru za notranje stvari in Mojemu finančnemu ministru je naročeno, ta zakon izvršiti.

Mit dem Vollzuge dieses Gesetzes werden Mein Minister für öffentliche Arbeiten, Mein Minister des Innern und Mein Finanzminister betraut.“

Deželni glavar:

Gospod poslanec Matjašič se je oglasil k besedi.

Poslanec Matjašič:

Visoka zbornica! Jaz iskreno pozdravljam novi cestni zakon, ki je tako velevažnega pomena za splošno korist našega ljudstva na deželi in za promet, ki se ima povzdigniti po teh potih.

Ker se mi pa neobhodno potrebno zdi še nekaj drugega, stavljam sledeči dve resoluciji (bere — liest):

„1.) Deželni odbor naj predloži deželnemu zboru v prihodnjem zasedanju zakonski načrt, v katerem se izpremene določila zakona z dne 26. septembra 1874 glede obvezne rabe cokolje na neeraričnih cestah.

2.) Č. kr. vlada se pozivlje, da razveljavi zastarele določbe glede obvezne rabe cokolje na eraričnih cestah.“

Prosim visoko zbornico, da soglasno pritrdi tema dvema resolucijama.

Deželni glavar:

Ne želi nihče več besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata sklenjena.

Ali želi morda še gospod poročevalec besede?

Poročevalec Jaklič:

Hvala!

Deželni glavar:

Bomo torej glasovali in prosim gospode poslance, ki pritrjujejo §§ 53., 54., 55. in 56. po nasvetu gospoda poročevalca, da blagovolijo vstati!

(Zgodi se. — Geschichte.)

Sprejeto.

Sedaj prideta še naslov in uvod zakonskega načrta.

Poročevalec Jaklič:

Predlagam, da se sprejmeta uvod in naslov, kakor sta tiskana.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrдите uvodu in naslovu, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschichte.)

Sprejeto.

Poročevalec Jaklič:

Nasvetujem tretje branje.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga tretje branje.

Gospodje, ki pritrđite zakonskemu načrtu tudi v celoti, izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

In sedaj bomo še glasovali o resolucijah, ki jih stavlja upravni odsek.

Prosim gospoda poročevalca, da jih prečita.

Poročevalec Jaklič

(bere — liest):

„I. Deželni odbor se pooblašča, da sme v zmislu sklepa deželnega zbora z dne 28. decembra 1909 pred izposlovanjem Najvišje sankcije tega zakonskega načrta izvršiti potrebne izpremembe besedila, oziroma dopolnila, v kolikor odgovarja to zmislu zakonskega načrta in ne zadeva bistvenih določil, če bi se za to pokazala potreba.

II. Deželnemu odboru se naroča, da sprejetemu načrtu zakona izposluje Najvišje odobrenje.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje, ki pritrjujete tema resolucijama, prosim, vstanite!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

In sedaj imamo še resoluciji gospoda poslanca Matjašiča, ki se glasita (bere — liest):

„1.) Deželni odbor naj predloži deželnemu zboru v prihodnjem zasedanju zakonski načrt, v katerem se izpremene določila zakona z dne 26. septembra 1874 glede obvezne rabe coklje na neeraričnih cestah.

2.) C. kr. vlada se pozivlje, da razveljavi zastarele določbe glede obvezne rabe coklje na eraričnih cestah.“

Ali želi kdo besede k tema resolucijama?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ne, — torej bomo glasovali.

Gospodje, ki pritrдите resolucijama, nasvetovanima po gospodu tovarišu Matjašiču, prosim vstanite!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je ta točka dnevnega reda rešena.

In sedaj bom zaključil sejo.

Prihodnja seja bo v četrtek, dne 27. t. m. ob 3. uri popoldne.

Finančni odsek ima sejo danes ob 4. uri popoldne,

upravni odsek danes ob 5. uri popoldne in odsek za deželna podjetja pa jutri ob 4. uri popoldne.

Dnevni red prihodnje seje je sledeči:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Naznanjam še, da ima tudi ustavni odsek sejo, in sicer danes popoldne ob 5. uri.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 1 uri 45 minut popoldne. — *Schluss der Sitzung um 1 Uhr 45 Minuten Nachmittags.*